

ZARES ČAS ZA SPRAVO!

DRAGO LEGIŠA

Labko mirno rečemo, da je Slovenija odlično prestala izredno budo preizkušnjo, ki jo je za mlado državo in vse njeno ljudstvo predstavljal tridnevni obisk papeža Janeza Pavla II. Čeprav so se v nekaterih javnih občilih v zadnjih tednih pred obiskom množile odkrite kritike na račun prihoda sv. očeta v Slovenijo, kar je bilo gotovo načrtovano, so nepregledne množice slovenskih vernikov, ki so pribitele na kraje zborovanj, zgovorno dokazale, da so bili kritikastru tokrat brez vsakršnega učinka. Tudi "modrovanje" pisca v ljubljanskem Delu, češ kako nedopustno je, da se država za tri dni odpoveduje svojim pristojnostim, je bilo popolnoma jalovo in se je dejansko uvrščalo med govorico, vredno zakajene, zanikerne beznice.

Slovinci so z organizacijo in s potekom obiska labko popolnoma zadovoljni in celo ponosni, kar more potrditi, kdor je v tujini spremljal papežev bivanje v Sloveniji po televiziji, tem modernem mogočnem in neprizanesljivem sredstvu množičnega obveščanja, ki ne pušča veliko prostora za manipuliranje z ljudmi - gledalci.

S potekom obiska se je med drugim v celoti uresničila želja, ki jo je bil izrazil intervjuvanec Marko Vuk v Novem glasu z dne 16. maja, naj bi namreč prihod papeža Janeza Pavla II. pomenil "priznanje zrelosti" slovenskega naroda.

"V teku stoletij je bila pripadnost evangeliju odločilna prvina - je dejal sv. oče, ko je stopil na slovenska tla - pri oblikovanju značaja vašega naroda. In ker ni bilo neodvisne civilne oblasti, je prav cerkvena avtoriteta bistveno vplivala na obranitev vaše samobitnosti, pri spodbujanju najbolj notranjih in najglobljih brenjenj ljudstva in na obvarovanje temeljnih vrednot."

"V zgodovini je bila vaša krščanska skupnost izpostavljena - je dejal sv. oče med mašo v Stožicah - težkim preizkušnjam, nedavno tudi grozotam obeh svetovnih vojn. Kako naj bi pozabili na nasilno komunistično revolucijo? Trpljenju, ki ga je povzročila tuja okupacija, se je pridružila še državljanska vojna, v kateri je brat dvignil roko nad brata... Škofe, duhovnike, redovnike, laike so med vojno in po njej zapirali, jih mučili, izsiljevali in tudi nasilno morili. Vsi ti zdaj prosijo Boga za spravo, mir, slogo med vsemi člani naroda."

"Sprava, medsebojno spoštovanje, - je o taistem vprašanju dejal predsednik republike Milan Kučan, ko je sprejemal visokega gosta na letališču Brnik - obžalovanje, sprava s pravico do več pogledov na to, kaj se je v resnici zgodilo v preteklosti, in odgovornost za prihodnost, naj nam pomagajo, da ne bi še kdaj dvignili roke zoper svoj narod, zoper svoje brate."

Bog daj, da bi prav obisk sv. očeta odločilno prispeval k dokončni ureditvi tistega vprašanja, ki je ključnega pomena za prihodnost slovenskega naroda, četudi je od konca vojne poteklo že več kot pol stoletja.

JANEZ PAVEL II. V SLOVENIJI

ROMAR UPANJA NAS JE POTRDIL V VERI

DANIJELO DEVETAK

Petek, 17. maja 1996. Letalo z vatikansko in slovensko zastavo se je ob 16.41 dotaknilo slovenskih tal. Komaj je pristalo na brniškem letališču, so se po vsej Sloveniji oglasili zvonovi. Naznanili so veselje slovenskega naroda ob prihodu Petrovega naslednika. Končno med nami.

PRIHOD

Papež Janez Pavel II. je izstopil iz letala in s svetim spoštovanjem poljubil slovensko zemljo. Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan ga je sprejel z najvišjimi državnimi častmi, bila pa je tam že množica preprostih, ki je odtlej vse tri dni obiska iskala priložnost, da sreča obraz svetega romarja. Spregovoril je Kučan, nato Janez Pavel II. V svojem prvem nagovoru je poudaril, da smo Slovenci poklicani biti križišče ljudstev, most med slovanskim, germanskim, latinskim in madžarskim svetom. Tudi papež je pontifex, klican, da uresničuje mostove. Na glas je nato zaprosil, da bi le prišlo do trajnega in pravičnega mira na evropskem jugovzhodu. Poudaril je jubilej - spomin na začetek evangelizacije naših prednikov pred 1250 leti. To naj bo priložnost, da ponovno

odkrijemo starodavne korenine in odpremo nove perspektive naši kulturi. Vloga Cerkev in tudi njegovega romanja med Slovence, je še dejal, je služiti in klicati k spravi in medčloveški bližini. Z njemu prirojeno neposrednostjo je stopil med vernike, jih pozdravljal in otrčke božal; ljudje pa so zanj prepevali slovenske Marijine pesmi. Z letališča se je kmalu odpravil na kratak zasebni obisk milostne podobe Marije pomagaj na Brezjah. Tam je molil, saj mu od molitve prihaja moč. Na gradu Brdo pri Kranju se je srečal s predsednikom Kučanom in s slovenskim političnim vrhom. Slovenija dotlej še ni gostila tako vzvišene osebnosti, in vendar je to tako ljubeč človek, pozoren bližnjik.

VEČERNICE

Proti večeru je na ulicah ljubljanskega središča kar mrgolelo. Pričakanje je

bilo napeto, presenečalo je izredno število mladih, spodbuda za upanje. Papež je najprej blagoslovil nova glavna vrata stolnice - umetniško delo. Nato se je v cerkvi srečal s 1200 škofi, duhovniki, redovniki in redovnicami. To je bil začetek pastoralnega dela njegovega vizitacije. Prisotne je priporočil Mariji, "Materi in Kraljici Slovenije", ter jih nagovoril k službi: "Slovensko ljudstvo vas potrebuje." Predvsem pa je kot zgled postavil "častitljivega božjega služabnika Antona Martina Slomška, čigar postopek za kanonizacijo se srečno približuje koncu." Navdaja nas veselje: Anton Martin Slomšek bo svetnik.

V soboto se je papežev dan začel s prisrčno podoknico, ki so mu jo zapeli otroci na trgu nadškofijskega dvorca, in z voščilom ob 76. rojstnem dnevu. Ali ni papeževa predanost otrokom evangeljska podoba?

STOŽICE

Medtem so se že shajale množice na hipodromu v Stožicah za osrednje evharsistično slavje in obenem spominsko prireditve. Papežev obisk je namreč dogodek, ki poteka ob 1250-letnici krščanstva na Slovenskem. Le-temu gre velik delež zasluge, da so se skozi dolga stoletja vse do državne osamosvojitve ohranili naš jezik, kultura in narodna zavest. Papeža je sprejela stotisočglava množica; pritkovalci so udarili v zvonove. Med uvodno mogočno pesmijo so po ogromnem stopnišču v dolgi vrsti dosežali oltar somaševalci: 50 kardinalov in škofov (med njimi tudi krakovski nadškof Franciszek Macharski, banjalški škof Franjo Komarica, zagrebški nadškof Franjo Kuharič, beograjski škof Franc Perko, sarajevski nadškof Vinko Puljič, torontski škof Lojze Ambrožič, goriški nadškof Antonio Vitale Bommarco) in 400 slovenskih ter tujih duhovnikov. Janez Pavel II. je medtem klečal v zbrani molitvi pred s cvetjem okrašeno brezijansko podobo Marije pomagaj.

STRAN 4

02 Janez Povše
OBVEZA POLITIČNIH DEJANJ

Na Binkošti se začne
druga goriška
škofijska sinoda

03 intervju
MITJA VOLČIČ

05 David Bandelli
DAN, KI GA JE NAREDIL GOSPOD

06 Janko Jež
ŠE O BRIŽINSKIH SPOMENIKIH

07 Marko Tavčar
SKUPNA IZDAJA MOHORJEVIH DRUŽB

08 Erik Dolhar
Z. SOSIČ PRED JUSARSKIMI VOLITVAMI

10 B.Š.
GORIŠKA OBČINSKA KRONIKA

12 Erika Jazbar
"FURLANI IN SLOVENC V FURLANIJ"

13 Milan Gregorič
UDAREC SOŽITJU IN UGLEDU SLOVENIJE

14 Anastazija Purič
NEKAJ NOVIC O OBRAZCU 740

SVET OKROG NAS

NOVA ITALIJANSKA VLADA PRED TEŽAVNIMI NALOGAMI

Medtem, ko pišemo, še ne poznamo vsebine programskega govora novega predsednika vlade Romana Prodija v parlamentu. Nobenega dvoma pa ni, da čakajo njegovo vlado mnogi hudi problemi in zato tudi izredno težavne naloge. Kakor hitro je vlada prisegla pred predsednikom republike, sta ministra za notranje zadeve in pravosodje že poletela v Palermo, kjer sta se udeležila srečanja, posvečenega mafiji. To pomeni, da je organizirani kriminal eno prvih vprašanj, s katerimi se bo morala ukvarjati nova vlada. Znano je namreč, da ima državna oblast velikanske težave v kar petih deželah na Jugu, kjer se včasih zdi, kot da bi država sploh ne obstajala, tolikšna je namreč oblast mafije, kamore in drugih zločinskih organizacij.

Velikanski problem predstavlja dalje brezposelnost, saj je na Jugu povprečno

brez dela nad 25 odstotkov delovne sile, ponekod celo več. Jasno je, da bo morala izvršna oblast posvetiti temu problemu največjo pozornost. S tem problemom je seveda povezanih mnogo drugih, med njimi predvsem šolstvo.

Končno čakajo novo vlado odločne poteze v zvezi s tako imenovanimi institucionalnimi reformami. Že nastanek in bujna rast Severne lige sta najbolj otipljiv znak, kako je skrajni čas, da se pristojna oblast loti tega problema. Centralistične države so ljudje do grla siti, ker se je izkazala za neučinkovito in tudi v navzkrižju z eno temeljnih demokratičnih pravic, to je s pravico do soudeležbe pri določevanju temeljnih smernic nadaljnjega razvoja. V ta okvir seveda sodijo tudi naši narodnostni problemi, problemi naše slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

FUENS PRVIČ V ROMUNIJ

V Temišvaru v Romuniji je v dneih od 15. do 18. maja zasedala na 41. letnem kongresu Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti, t.j. organizacija, ki združuje okrog 80 manjšinskih strank, združenj in gibanj iz vse Evrope. Na kongresu je sodelovalo več kot 200 delegatov iz 26 držav, med temi tudi tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj.

Letošnji kongres FUENS-a je potekal pod geslom *Raznolikost kultur - bogastvo Evrope*. O tej temi je uvodoma predaval prof. Per Denez z Univerze v Rennesu v Franciji, ugledni predstavnik bretonske manjšine in dolgoletni vodilni zagovornik manjšinskih pravic v Evropi. O isti temi so razpravljali tudi udeleženci okroglega mize, ki jo je vodil podpredsednik Urada za manj razširjene jezike pri Evropski uniji Bojan Brezigar in pri kateri je med drugimi sodeloval prof. Silvo Devetak z Univerze v Mariboru.

Sicer pa je bil precejšen del kongresa kot običajno posvečen poročilom delegatov o položaju posameznih narodnostnih skupnosti v Evropi. Na letošnjem zasedanju je podobno kot v zadnjih letih po padcu berlinskega zidu prišla posebno močno do izraza manjšinska problematika v bivših socialističnih državah. Že v sami Romuniji, v kateri je potekal kongres, se ta problematika danes postavlja posebno pereče, saj v njej živi kópica manjšin (Madžari, Srbi, Nemci, Slovaki, Bolgari, Ukrajinci, Judje, Romi idr.), ki vse glasneje zahtevajo spoštovanje svojih pra-

vic. Iz poročil pa je bilo mogoče razbrati, da je manjšinska problematika neurejena tudi marsikje v zahodni Evropi. Nerešene probleme Slovencev v Italiji je prikazal tajnik SSK Breclj, ki je izrazil tudi upanje, da bo pod novo vlado Romana Prodija prišlo do pozitivnih premikov. O Slovencih v Avstriji je govoril predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip. Omenimo naj, da so se kongresa v Temišvaru kot gostje udeležili tudi predstavniki Kitajske in Južne Afrike. Očitno je manjšinska problematika vse bolj aktualna po vsem svetu.

Udeleženci kongresa so ob koncu odobrili več resolucij, med temi tudi poziv evropskim državam, naj sprejmejo v svojo notranjo zakonodajo in predvsem naj spoštujejo listine evropskih in drugih mednarodnih ustanov o manjšinskih pravicah.

Do pomembnih premikov je prišlo ob izvolitvi novega predsedstva FUENS-a. Dosedanji predsednik prof. Cristoph Pan iz Bocna ni več kandidiral, na njegovo mesto pa je bil izvoljen predstavnik švicarskih Retoromanov Romedi Arquint. V novem predsedstvu ni več niti ravnatelja slovenske gimnazije v Celovcu prof. Reginalda Vospernika, ki je bil pred leti tudi predsednik FUENS-a. Med novimi člani predsedstva pa najdemo predstavnika Hrvatov iz Vojvodine Bela Tonkovica, kar odraža tudi vse večjo težo vzhodneevropskih manjšin v organizaciji.

Prihodnje leto bo kongres FUENS-a skoraj gotovo na avstrijskem Koroškem, zelo verjetno pa bo del kongresa potekal tudi med Slovenci v Italiji. Vabilo v tem smislu sta namreč v Temišvaru izrekla predsednik NSKS Olip in tajnik SSK Breclj.

PREOBRATI V SLOVENIJI

NEZAUPNICA ZUNANJEMU MINISTRU

JANEZ VUK

Državni zbor slovenskega parlamenta je prejšnji teden izglasoval nezaupnico zunanjemu ministru Zoranu Thalerju.

K takšnemu razpletu glasovanja so botrovali predvsem krščanski demokrati, ki Thalerja niso podprli kljub dejstvu, da so v vladajoči koaliciji. Vprašanje je seveda, ali gre za dejansko nestrinjanje s Thalerjevo oz. vladno zunanjo politiko ali gre bolj za predvolilni prestižni boj med SKD in LDS. Krščanski demokrati so s to odločitvijo zavestno postavili na kocko svoj položaj v vladi. Toda v času pred volitvami to seveda ni najpomembnejše. Zadnje ankete namreč kažejo, da je združena lista s svojim izstopom iz vlade precej pridobila na priljubljenosti: ni izključeno, da so tudi v SKD ocenili, da je vsaj v predvolilnem času treba pokazati več politične odločnosti in dosled-

nosti. Kritika, ki ji ne sledi ustrezna dejanja, je pač prazna retorika, ki ne prispeva h kredibilnosti stranke.

Zoran Thaler je kot zunanji minister nasledil Lojzeta Peterleta, ki je s svojega položaja odstopil, domnevno zaradi nestrinjanja z izvolitvijo Jožeta Školjca za predsednika državnega zbora. Bolj verjetno pa se zdi, da je Peterle odstopil zaradi nestrinjanja z zunanje-politično usmeritvijo in popolne osamitve v okviru vlade. Sam Peterle je večkrat podaril, da LDS oz. njen predsednik dr. Drnovšek ne spoštuje koalicijske pogodbe in da deluje mimo njega oz. SKD.

Ob namestitvi za zunanjega ministra je Thaler najavil spremembo kursa v odnosu do Italije in posledično do približevanja Evropi. Z Rimom naj bi se Ljubljana pogajala "trše", lastnina optantov naj ne bi bila več predmet pogajanj. Do neke mere je Thalerju to uspelo, toda (sedaj že tudi bivša) italijanska zunanja ministrica

Agnelli je dosegla, da so italijanske zahteve za odpravo prepovedi nakupa nepremičnin v Sloveniji za tujce prek t.i. španskega kompromisnega predloga postale zahteve Evropske zveze do Slovenije. Po tem predlogu, ki ga je Slovenski parlament pred kratkim tudi potrdil, bodo tujci lahko kupovali nepremičnine, če so tri leta legalno prebivali v Sloveniji, še pred vključitvijo Slovenije v EU.

Thalerjeve razlage po izglasovanju nezaupnici, češ da gre pri njegovi zamenjavi za notranjepolitične razloge, so do neke mere točne vsaj kar zadeva odnos SKD do interpelacije zoper njega. V vsebinskem smislu je Thalerjeva politika namreč doživela svojo potrditev s sprejemom t.i. španskega predloga v Državnem zboru, ki so ga podprli tudi krščanski demokrati. Toda pobudniki interpelacije iz opozicijskih vrst ukinitve prepovedi nakupa nepremičnin za tujce večinoma ne podpirajo, zato je zamenjava Thalerja zanje nepričakovan uspeh. Vprašanje, ali pustiti tujcem pristo nakupovanje nepremičnin, bo očitno še na sporedu.

NA VSEH RAVNEH OBVEZA POLITIČNIH DEJANJ

JANEZ POVŠE

Ko je neposredno po političnih volitvah državna televizija izvedla priložnostno anketo, kaj naj bo osrednja skrb nove vlade Romana Prodija, je bil večinski odgovor pravzaprav presenetljivo prodoren. Večina vprašanih je še pred problem brezposelnosti uvrstila zahtevo, da mora vlada v prvi vrsti izvajati dejanja ter ne izgubljati časa z odvečnimi besedami. Seveda je bila opazka predvsem namenjena vsemu dosedanjemu političnemu dogajanju in praksi, toda dejstvo je, da je misel dozorela prav ob nastopu Oljkine vlade. Nedvomno je takšno mnenje ljudi ponovno opozorilo na resnico, da se nahajamo v velikem prelomnem obdobju, v katerem pridobivajo na veljavi drugačne in širše vrednote, kot so bile tiste v povojnem obdobju. Vsepopovod uresničevanje večje demokratičnosti ter naravnost obveza, da se človekovi napori osredotočijo prav na vzpostavljene širših družbenih prostorov, ki lahko omogočijo globlje upoštevanje vsakršne različnosti in njihovega sobivanja. Toda za uresničenje tovrstnega družbenega življenja je potrebno resnično storiti ogromno ali pa bomo obstali na mestu. To velja za Italijo, ki mora na vsak način odkriti nove poti notranje solidarnosti in upoštevanja svojih bogatih

različnosti. Isto velja za nastajajočo Evropo, isto velja za svet v celoti.

Občutek, da vsi skupaj na vseh ravneh prepočasi sledimo zahtevam novega časa ter da smo zatorej v večji meri na ravni besed kot pa dejanj, preveva mnoge izvedence in strokovnjake. Slednji opozarjajo, da je vztrajanje pri starih modelih nevarno, in to dosti bolj kot uvajanje novih smeri. Nekaj takega verjetno velja tudi za manjšino, sredi katere živimo in katere del smo. Tudi manjšina lahko v svojem interesu ter v interesu vseh tistih, ki so od nje odvisni, uresniči načela novega časa in preseže pravila povojnega obdobja. To pa je mogoče enako kot na državnem, evropskem ali svetovnem nivoju le s političnimi dejanji ter opuščanjem vsega tistega, kar dejanja niso. V kolikor na hitro preletimo vsa leta od padca berlinskega zida sem, je nemara znotraj manjšine resnično politično dejanje le predlog za vzpostavitev demokratično izvoljenega skupnega organa oziroma Narodnega

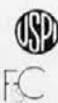
sveta Slovencev v Italiji. Vse ostalo se zdi kljub razvidni pomembnosti vzdrževanje ravni, ki jo poznamo iz prejšnjega časa. Z drugimi besedami: politična misel, ki želi odpraviti notranjo razcepljenost manjšine, je zasnova resničnega političnega dejanja; vse, kar je manj od tega, se zdi v vzdušju novega obdobja prešibko ali vsaj ne dovolj učinkovito. In vendar je manjšina v tej smeri trenutno zastala, podobno kot se tudi država Slovenija še ni uspela dokončno odločiti za približevanje k Evropi, čeprav je že napravila v tem smislu velike in jasne korake. Zaradi tega bi veljalo vlivati poguma vsem nam, kjer koli se že nahajamo, namreč za manj besed in več dejanj: Evropi za njen nastanek, Sloveniji za njeno evropsko odločitev, Italiji za resnično reševanje problemov ter ne nazadnje manjšini, da bi slednjič uresničila svoj veliki korak in preseгла svojo tradicionalno razdrobljenost.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT IN OBLIKOVANJE: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177
FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473
FAX 040 / 775419

INTERVJU / MITJA VOLČIČ

"Z DUBČKOM SEM V VRSTI ČAKAL NA MLEKO"

DRAGO LEGIŠA

Kakšno je po dogodkih pred dvema letoma Tvoje sedanje razmerje z RAI-jem?

Z RAI-jem nimam nobene razmerja več. Včasih me kakšen kolega, stari prijatelj, povabi v kakšno oddajo, ki se tiče zadev, s katerimi sem se ukvarjal, zlasti in predvsem glede Rusije; toda po dogodkih pred dvema letoma smo se prek odvetnikov v glavnem dogovorili za soglasno prekinitve delovnega razmerja. Najbolj žalostno pri vsem tem je bilo, da nisem imel nobenega domotožja in nobene nostalgije po petintridesetih letih dela in življenja v enem podjetju.

S katerimi založniki oz. mediji sedaj sodelujete?

Občasno sodelujem z revijami in časopisi, v Milanu vodim skupino radijskih postaj; triinštirideset jih je in imajo skupni radijski dnevnik, ki ga pripravljamo v Milanu in ga prek satelitov pošiljamo v 43 italijanskih mest, imamo 120 radijskih frekvenc, približno tri milijone in pol radijskih rednih poslušalcev na dan. To je povprečje, včasih je poslušalcev tudi čez štiri milijone. To se pravi, da je to že dovolj solidna struktura za italijanski privatni radio, ki trpi predvsem zato, ker je preveliko zasebnih radijskih postaj; to pa zato, ker manjkajo zakoni, ki bi uredili to medijsko področje.

Kateri izmed zgodovinskih dogodkov, ki si mu bil priča, je nate naredil najgloblji vtis?

Od vseh zgodovinskih dogodkov, katerim sem bil priča, sta name naredila največji vtis dva dogodka: prvi je bil praška pomlad, ki je pomenila zadnje upanje, da bi se realni socializem lahko še na kakšen način reformiral; konec praške pomladi je bil dokaz, da je to sistem, ki ga ni mogoče reformirati. Naslednji in drugi zgodovinski dogodek, pri katerem sem bil dovolj blizu, je bila ruska pomlad z Gorbačovom v zadnjih letih Sovjetske zveze, kjer pa sem imel za časnikarja veliko srečo, da sem dovolj dobro poznal človeka, ki je bil v tistih letih verjetno še najbolj vpliven človek na svetu. Generalni sekretar in predsednik Sovjetske zveze ima verjetno več pooblastil kot ameriški predsednik in tako sem lahko prek njega in njegovih sodelavcev bil priča zgodovinskim dogodkom, ki so menjali tok dvajsetega stoletja in odprli pot v tretje tisočletje. To je seveda za

Mitja Volčič je časnikar, ki ga dobro poznamo ne samo Slovenci, temveč ga poznajo tudi milijoni Italijanov in mnogi drugod po Evropi. Desetletja se je takorekoč dnevno pojavljal na televizijskih zaslonih in gledalce ter poslušalce seznanjal z dogajanjem v raznih delih Evrope, zlasti Vzhodne in Srednje. Po mnogih letih dela v tujini, kjer je med drugim od blizu in neposredno spremljal vse zgodovinske, celo epohalne dogodke, ga je osrednje vodstvo Italijanske radio-televizije RAI naposled imenovalo za direktorja prvega televizijskega dnevnika, ki ima v Italiji največ poslušalcev oz. gledalcev.

V času Berlusconijske vlade pa je bil skupno z nekaterimi drugimi kolegi iz političnih razlogov odstavljen, kar je vzbudilo zgražanje vseh demokratov. Pred dnevi smo ga srečali v Gorici, kjer kot strokovnjak za vzhodnoevropsko stvarnost predava na tamkajšnji fakulteti političnih ved - diplomatska smer.

V osnovi je bila Rusija edina velesila, ki si je v devetnajstem stoletju pridobila svoje kolonije, ne da bi morala uporabljati ladje, s katerimi bi šla čez morje osvajati kolonije. Ruski imperij se je širil zelo hitro proti Kavkazu - pomisli, da so takrat celo računali, koliko kilometrov novega imperija so pridobili na mesec - in na Kavkazu se je znašel pred stvarnostjo, ki ni hotela sprejeti ruskega gospodarjenja. To pomeni, da traja vojna med Rusi in Čečeni približno tristo let. V 19. stoletju je spopad trajal trideset let, preden je Rusom uspelo osvojiti Grozni. Med zgodovinske spomine moramo tudi vpisati Stalinovo akcijo preseljevanja vseh Čečenov; recimo: pravkar umrl general Dudajev se je rodil nekje v Srednji Aziji. Med nasilnim preseljevanjem čečenskega naroda so bile življenjske razmere Čečenov strašne, tako da jih je ogromno umrlo; umrli so skorajda vsi starčki in domala vsi otroci. Vse to je seveda ostalo v zgodovinski pameti čečenskega naroda. Zelo enostavno je: Čečeni se hočejo osvoboditi ruske oblasti. Potem pa je tu seveda še drugi in to zelo važen ekonomski faktor: vsi naftovodi peljejo čez čečensko ozemlje. Vemo, da je v okolici Kaspijskega jezera ogromna zaloga nafte, večja kot na Srednjem Vzhodu; veličanska zaloga nafte je to. Ko se bo v naslednjem stoletju popolnoma razvila kitajska ekonomija, predvsem pa gospodarstvo Azije, bo nastala ogromna potreba po nafti. To pomeni, da ima "sedem sester", kot imenujemo sedem največjih svetovnih naftnih družb, nujno življenjsko potrebo po novih naftnih poljih. Azerbajdžan, Uzbekistan in Kazakstan so področja, v katero so Američani že vložili milijarde in milijarde - in ne milijonov - dolarjev. Poudarjam: Turčija, ki

bi v tem kontekstu tudi hotela imeti pomembno vlogo, je kar naenkrat iznašla t.i. ekološke razloge, ki preprečujejo prehod petrolejskih tankerjev skozi Bosforsko ožino, tako da so naftne družbe, ki so se angažirale na teh naftnih poljih, še posebej v Azerbajdžanu, prisiljene zgraditi nove nato-vode. Če pogledamo na geografsko karto, vidimo, da moramo zato s tega področja speljati vse naftovode prav skozi Čečenijo, če nočemo seveda iti skozi Iran, ki pa, kot vsi vemo, predstavlja velik mednarodni politični problem in je rizično področje. To pomeni, da ima Rusija potrebo, tudi zaradi svojih odnosov z zunanjim svetom, da je Čečenija pomirjena na tak ali drugačen način.

Kako se počutiš v Gorici? Živo se še spominjam Tvojega pogovora z arhitektom Maksom Fabianijem v okviru Tvoje, danes že legendarne rubrike Radia Trst A "Kdo, kdaj, zakaj"?

Tudi jaz se spominjam tega razgovora s Fabianijem. Bil je že globoko v devetdesetih letih; deset minut je še jasno razmišljal, v enajsti minuti pa je že zašel v svoj sanjski svet. Vendar je v tistih desetih minutah, ko je govoril prisebno, človek, ki je imel nad devetdeset let in je bil takorekoč z eno nogo skoraj že v grobu, vedno govoril: "Treba je graditi moderno, kar se da moderno, samo moderno!" To se pravi: Kaj pomeni, če je človek nadarjen in ima ustvarjalni nagon v sebi in ga ta ne zapusti do zadnjega trenutka življenja! V Gorico vedno rad prihajam, vsako leto z velikim veseljem na začetku šolskega leta sprejem povabilo univerze, ko mi ponudijo pouk na tukajšnji univerzi. Kljub temu da je tudi predavanje na univerzi delo, ker nočem žaliti tistih, ki se s tem poklicno ukvarjajo, pa moram reči, da so zame to prave počitnice. Sprehajam se na dobrem zraku, brez avtomobila sem, nobenega drugega dela nimam razen tega, da zberem misli in kaj povem mladim fantom in dekletom, ki so talentirani. Z nestrpnostjo vsako leto pričakujem svoje letne počitnice na goriški univerzi!

Kako se spominjaš svojih prvih korakov na časnikarski poti pri Radiu Trst A?

Ko danes govorimo o brezposelnosti v novinarstvu in o tem, kako je danes postalo novinarstvo modni poklic, koliko mladih ljudi bi rado postalo novinar, je najbolj zanimivo to, da se ob tem vedno spomnim svojega prvega dne na Radiu Trst A. Eden od sošolcev na univerzi mi je rekel, da na Trgu Oberdan iščejo športnega

kronista. Po končanem predavanju sem vzel "filobus" in odšel na Radio Trst A ter vprašal, kdo je tu šef; rekli so mi, da se s temi stvarmi ukvarja inženir Sancin. Potrkal sem na vrata njegove sobe - niti tajnice ni imel - in sem mu rekel: "Poslušajte, jaz sem slišal to in to..." On me je vprašal, kdaj lahko začnem delati, in odvrnil sem: "Kadar vi hočete." Potem je on rekel: "Dobro, potem pa pridite danes zvečer." Tako se je začela moja novinarska pot; to je bilo enkrat v jeseni leta 1953. Prvo pogodbo na Radiu Trst A sem dobil seveda šele po treh letih; moj vstop v poklic je bil torej zelo enostaven. Zato pravim, da se mi sedaj malo smilijo tisti mladi, ki hočejo postati novinarji, a vedo, da mesta v tem poklicu ne bodo našli. Danes bi lahko mlademu žurnalistu, ki išče delo, svetoval le to, da si priskrbi očeta, ki je lastnik časopisa...

Ti je bilo kdaj nerodno, da se pišeš Volčič?

S tem se nikoli nisem ukvarjal in to mi nikoli ni predstavljalo problema in tudi ni predstavljalo problema za ljudi, s katerimi sem se srečeval, se pravi, da problem ne obstaja. Če bi se človek poleg tega, da se mora ukvarjati z mnogimi osebnimi krizami in krizami identitete, ki jih gotovo vsakdo v življenju ima, moral ukvarjati še s tem, ali se je dobro pisati Volčič ali ne, potem ta človek zagotovo ne bi dosti napravil v svojem življenju.

Na fakulteti v Gorici poslušajo predavanja tudi nekaj naših slovenskih študentov. V kateri poklic odpira vrata ta študij?

Teoretično odpira ta študij pot v diplomacijo in v mednarodne organizacije, seveda pa se mora vsak študent zavedati, da je v glavnem od njega odvisno, v kateri poklic bo po končani diplomaciji šel. Mogoče je bila napaka že v samem začetku, ko so mnogi študentje mislili, da jim bo že sam doktorat na tej fakulteti dal ključ, ki odpira velika vrata v diplomatsko kariero ali pa v kariero mednarodnega funkcionarja. Danes pa je tako, da štiri leta univerzitetnega študija ne zado-stujejo za dobro delovno mesto. Diplomiranec goriške fakultete bi moral še poglobiti svoj študij predvsem v stroki, kateri se hoče posvetiti. Nevarne so predvsem iluzije!

Kaj bi iz svojega bogatega izkustva povedal našim bralcem?

Dobro se imejte in sami sebe ne jemljite preveč resno!

3

ČETRTEK
23. MAJA
1996

JEZUS IZ NAZARETA IN CERKEV KOT SKUP- NOST JEZUSOVIH UČENCEV (20.)

ZVONE ŠTRUBELJ

Za nami je zgodovinski obisk Petrovega naslednika, papeža Janeza Pavla II. v Sloveniji. Za svoj rojstni dan, ki ga je prvič želel obhajati med množicami izven Rima, je v soboto, 18. maja, mladim v Postojni odgovoril tudi na vprašanje: kako graditi Cerkev?

Po pravici so mladi, ki so v Postojni papežu zastavili tri vprašanja, v drugem vprašanju izrazili nelagodje pri svojem vključevanju v Cerkev. Cerkev se jim včasih zdi preveč hladna in formalna, celo tuja. Želeli bi, da Cerkev postane njihov dom. Kako naj torej sodelujejo pri graditvi Cerkev, se vprašujejo pred 246. naslednikom apostola Petra v sončnem popoldnevu na zeleni ravnici pri Postojni?

S privzdignjenega odra, ki so ga prireditelji postojnskega srečanja odmerili za novinarje in medijske poročevalce, sem imel krasen razgled na živopisno množico mladih in odraslih vernikov Primorske. Kljub zahtevnemu delu neposrednega prenosa srečanja za Radio Trst A, sem mogel spremljati utrip šestdesettisočglave množice, ki se je na začetku papeževega nagovora ogrela in ga, skoraj stavek za stavkom, prekinjala z dolgim ploskanjem. Zgledalo je, da s takim ritmom ne bo mogel končati načrtovanega govora. Vendar se je že po uvodnem delu množica umirila in zdelo se je, da si je zaželela malce počitka. Prav tedaj je papež začel odgovarjati na tri zastavljena vprašanja. Imel sem občutek, da je njegovo razmišljanje šlo nekako mimo navzočih, kakor da bi zaplavalo nad glavami živopisane množice. Kdaj se bo spet prebudila, sem se spraševal?

V dogovoru na drugo vprašanje se je Janez Pavel II. naslonil na odlomek iz Petrovega pisma, ki smo ga na postojnskem srečanju slišali pred evangelijem. Kristus je "živi kamen" (1 Pet 2,4). "Prav on daje življenje s svojim Svetim Duhom", je rekel papež in nadaljeval, "tako da vsi, ki ga sprejemajo, tudi sami postanejo 'živi kamni', graditelji 'duhovne stavbe'."

Sledilo je vabilo mladim, naj se čim aktivneje vključujejo v Cerkev. "Dragi mladi, potrudite se, da 'boste' Cerkev." Prav ta papežev stavek se v bistvo Petrove vizije Cerkev kot duhovne stavbe. Petrov naslednik je nato nakazal poti pri graditvi Cerkev: bogoslužje, kateheza, bratsko življenje v skupnosti, odkrivanje krsta, zakramenta sprave in evharistije; sodelovanje v župniji, raznih združenjih, apostolskih gibanjih; prizadevanje za mir in edinost, graditev prihodnosti v znamenju solidarnosti. **"Bodite ponosni, da ste del Cerkev!"** Ob teh besedah, ki jih je papež ponovil, kakor da bi hotel še bolj priklicati pozornost mladih, se je usul plaz navdušenja in dolgo ploskanje. Do konca njegovega nagovora so prisotni pozorno sledili, vse do tistega prirskega, morda malce nerodno izrečenega: "Papež ima vas rad!", ki je dal piko na i vsemu, kar je slavljenec želel povedati.

Ta utrinek s postojnskega srečanja je dragocen za naše razmišljanje o Cerkvi, saj smo začutili, kako je Cerkev kot duhovna stavba nekaj živega, dinamičnega, kjer ima vsak po svoje dragoceno mesto, mesto živega kamna. Prav to smo lahko zaslutili v okolici Postojne tistega zgodovinskega dne, 18. maja 1996.

Priznanje junaških kreposti Slomška

Sv. oče je podpisal dekret, s katerim se priznavajo junaške kreposti Antona Martina Slomška, služabnika božjega. To je sv. oče storil le kak dan pred svojim prihodom v Slovenijo. Za dokončno proglašitev Slomška med blažene je potrebno še soglasje sv. kongregacije o čudežu na Slomškovo priprošnjo. Tudi to je v teku in zato smemo trdno upati, da se bomo Slovenci znova zbrali ob sv. očetu na trgu sv. Petra, ko bo proglašil Slomška med blažene, saj je v petek v ljubljanski stolnici izjavil: "Postopek za kanonizacijo se srečno približuje koncu."

V pozdravnem nagovoru je ljubljanski škof in metropolit dr. Alojzij Šuštar spomnil na nalogo slovenske Cerkev, ki ni - je rekel - samo v novi evangelizaciji in misijonskem delu, ampak predvsem v spravi. V homiliji je sv. oče preletel zgodovino slovenskega krščanstva od prvih misijonskih žarišč do danes. Vendar "evangelij ni nikoli oznanjen enkrat za vselej. V vsaki dobi zahteva novih oznanjevalcev in prič. **Ni dovolj sklicevati se na dediščino preteklosti, saj se mora vsaka krščanska generacija sama ponovno odločiti za krščanstvo.**" Sedaj: **"Želim vas potrditi v veri vaših očetov!"** Podčrtal je prizadevanje za narodno spravo kot glavno nalogo kristjanov. Na koncu je z močnim glasom ponovil: **"Ne bojte se! Ne bojte se Kristusa!... Ne bojte se Cerkev!... Prestopite tudi vi... prag upanja! Naše upanje je Kristus, Kristus, ki je vstal od mrtvih."**

POSTOJNA

Slovenija je zaživela. Na športnem letališču pri Postojni se je papež v soboto, 18. maja, na dan svojega rojstnega dne, srečal z mladimi - a bili so ljudje vseh starosti - iz treh slovenskih škofij ter z njihovimi vrstniki iz Italije, Hrvaške, Avstrije in Madžarske.

Kraj srečanja je bil prepoln: poldruge uro pred srečanjem je bilo predvideno število občinstva že preokračeno (50.000), procesiji prihajajočih ni bilo videti konca. V morju mladih je bilo skoraj 1000 Tržačanov, iz Gorice 400, pretežno Slovencev. Na papeža je čakalo 70.000 ljudi. V neposredni pripravi na snidenje s papežem so na oder stopili tudi zamejci: Sara Balde in Tomaž Susič iz Trsta sta recitirala odlomek iz drame *Pred zlatarno* Karola Wojtyła; štirje skavtje (Jadranka Cergol, Erika Černic, Ivo Krže in Ivo Cotič) kot predstavniki Slovencev, ki živijo na območju od Sv. Višarji do Jadrana, so poudarili pomen skavtske maše in besede: "Vedno bodimo pripravljeni odmeti zamejskosti, da bi meja združevala in ne ločevala!" Kristina Martelanc in Luca Zini sta spregovorila v imenu tržaške skupine mladih Slovencev in Italijanov: bodimo oboje-

ROMAR UPANJA NAS JE POTRDIL V VERI

LJUBLJANA: podoknica otrok - voščilo papežu

stransko odprti, spoštujemo se, bodimo pripravljeni si odpustiti! David Bandelli iz Gorice je med bogoslužjem izrekel prošnjo.

Veliki beli oder je na eni strani varovala podoba svetogorske Matere božje, na drugi pa gotski križ s Križanim iz koprške stolnice. Poseben dar papežu je bil mešani zbor 4000-ih pevcev. In to se je slišalo! Končno je bil priljubljeni gost že med zbrano množico. Primorci so se izkazali z zelo prisrčnim sprejemom, z glasnim klicanjem, neutrudnim mahanjem z zastavicami - z mladostno zagnanostjo. Obrazi mladih - "upanja Cerkev in naroda" - so žareli. To je bila za našo zemljo "ura milosti in obveze". Po besednem bogoslužju je papež začel nagovarjati "drage prijatelje" mlade s psalmom **To je dan, ki ga je naredil Gospod.** Njegove besede so odgovorjale na tri njihova vprašanja o strahu in upanju, o gradnji Cerkev in o enotnosti med vero in življenjem. "Blagor vam, mladi," je zatrdil, "če bo zaupanje v Božjo besedo močnejše od skepticizma in predsodkov... **če boste dovolj pogumni, da se ne boste izogibali srečanjem s Kristusom... če se vaš pogled ne bo zaustavil zgolj na površju stvari in oseb, ampak bo znal prodreti dogodkom v srce...**" Papeževa zatrditev: "Vera je v službi življenja, da bi to bilo polno, resnično in večno," se je zapisala v misli kot pribita. Dvakrat je mladim z močnim glasom ponovil: "Bodite ponosni, da ste del Cerkev!" Aplavz in še aplavz. Pozval jih je še, "naj Jezus za vas postane oseba, za katero je vredno zastaviti vse življenje. **Dovolite mu, naj vstopi v vaše načrte, v vsako vašo dejavnost!**"

Škof Pirih je povabil prisotne k izpovedi vere in obljubi poslanstva. To je bil

svečan trenutek. V enem samem glasu so prisegli in obljubili. Nato so mladi prinesli papežu darove, ki predstavljajo Primorsko. Presenečenje in dar za njegov rojstni dan je bil tudi zvočni posnetek zvonov iz papežu domačega Krakova; tam je bil Karol Wojtyła škof in kardinal. Na koncu so postojnski otroci ovenčali svetega očeta z dolgo kito šmarnic.

MARIBORSKO LETALIŠČE, 19. MAJA 1996

V velikonočnem pričakovanju na binokšni praznik je imel prihod svetega očeta še posebno simbolnen pomen. Tudi v Mariboru se je srečanje s papežem dogajalo med evharistično daritvijo. Bogoslužje je v vseh dneh združevalo tako vernike kot drugače misleče. Cerkevne slovesnosti so lahko bile za ljudi, ki gledajo na Cerkev z določeno razdaljo, prilo-

GRAD BRDO: Janez Pavel II. in Milan Kučan - izmenjava darov

žnost za drugačen razmislek o iskrenih namelih in miroljubnih ciljih svetega romarja upanja in sprave. Slovenski verniki pa so tokrat imeli prvič v svoji zgodovini priložnost, da se srečajo na tak način. Ta - doselej še nedoživeta - razsežnost je bila brez dvoma zelo koristna za utrditev družbene identitete slovenskih kristjanov.

V mariborskem nagovoru na letališču je Janez Pavel II. govoril o svetosti, h kateri smo klicani vsi kri-

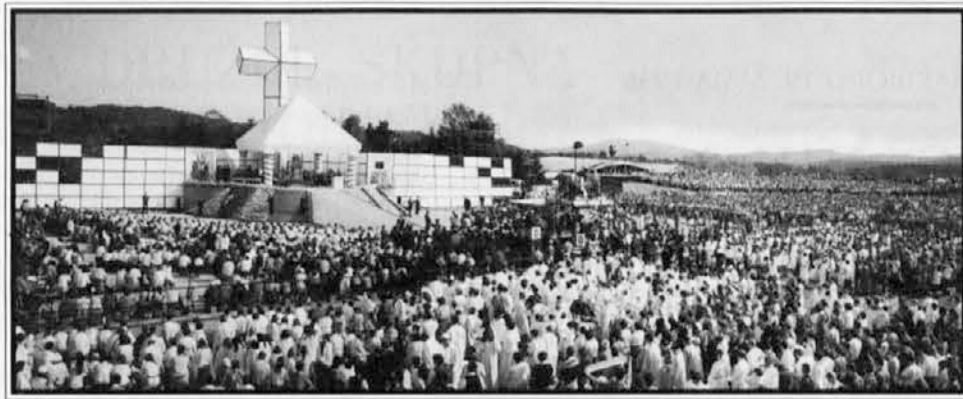
stjani. "Današnja družba razodeva globoko potrebo po svetnikih..., zahteva zrele osebnosti." Pri tem v štajerski prestolnici ni mogel mimo omembe božjega služabnika Slomška, čigar junaške kreposti je "z veseljem priznal in tako odprl pot do skorajšnje beatifikacije." Omenil je še ostale slovenske kandidate za blaženstvo: Friderika Ireneja Barago, Janeza Gnidovca, Vendelina Vošnjaka, Lojzeta Grozdeta. Na "koncu daritve narodov" je pozdravil nemškogovoreče sosede, madžarske prisotne vernike in hrvaške romarje; v poljščini je pozdravil krakovskega metropolita Macharskega. Pred Angelovim češčenjem je izrekel pomenljive besede, ki so zazvenele kot najbolj priljubljeni napev: **"Slovenija, znamenita dežela v srcu Evrope, bodi zvesta evangeliju, ki si ga prejela! Bodi kvas sprave in mirnega sožitja med ljudstvi!"** Z molitvijo *Raduj se, Kraljica nebeška* je bilo evharistično slavje v Mariboru končano.

STOLNICA

Popoldan se je sveti oče prek Slomškovega trga podal v znamenito mariborsko stolnico. Tu se je sešel s šestotimi povabljenimi gosti in predsednikom Milanom Kučanom, vrhom slovenske znanosti, univerze, kulture, politike. V Kri-

ževi kapeli je četrti kraj počitka posmrtnih ostankov slovenskega svetniškega kandidata Antona Martina Slomška, cerkvenika in kulturnika. Bil je kozmopolit sredi majhnih vaških razmer svojih ljudi; govoril je latinsko, nemško in slovensko. Že v svojem času je predstavljal most med narodi v osrčju Evrope.

Janez Pavel II. je od zmeraj znal navezovati stike s kulturniki in temu še danes polaga veliko težo. V stolni cerkvi je najprej pomolil na grobu velikega

POSTOJNA: »Papež ima vas rad!« Nepozaben praznik

mariborskega škofa, dalje poslušal pretehtano sintezo o slovenski kulturi, ki jo je podal predsednik SAZU France Bernik. V sredino svojega nagovora je sveti oče položil resnicoljubne besede, da je bila krščanska vera "v dolgi in nelahki zgodovini Slovenije bistvena sestavina njene kulture." Vemo, da nas samo živa in bogata kultura lahko obvaruje pred izginotjem in je obenem najboljšje jamstvo za prihodnost in vključitev v novo Evropo.

Na koncu se je sveti oče še enkrat poklonil slovenstvu: očenaš in blagoslov bi morala biti v latinščini, a sta bila - izven protokola - v slovenskem jeziku.

KONEC

Z obiskom Janeza Pavla II. je bila na novo prehojena in potrjena tisočletna pot verskega in narodovega izročila. Sveti oče je potrdil temelje, ki jih je med drugimi postavil že Anton Martin Slomšek. Pape-

ževa dvignjena desnica v slovo in blagoslov ter njegova zaključna hvalnica Slovenije, "domovine izrednih ljudi", nas zavezuje, da ohranimo "nedotaknjeno obličje te čudovite dežele", da ne bi "zamarlo plemenito državljansko in duhovno izročilo, ki je zaznamovalo zgodovino" našega ljudstva. Slovenski kristjani naj se torej pogumno napotijo kot "romarji upanja proti tretjemu krščanskemu tisočletju", da bodo gradili med seboj spravljeno družbo, "ki bo zagotavljala mir in slovo" mladim rodovom.

To so bili dnevi, ki jih je naredil Gospod.

DAN, KI GA JE NAREDIL GOSPOD

ali pričevanje med pričevanji

DAVID BANDELLI

Ali se vam je že kdaj zgodilo, da ste bili v določenem trenutku polni neke pozitivne moči, nadvse optimisti ter ste vzljubili vsakogar, kdor vam je v tistem trenutku bil bliž? Upam, da ja, sicer mojih občutkov ne boste razumeli.

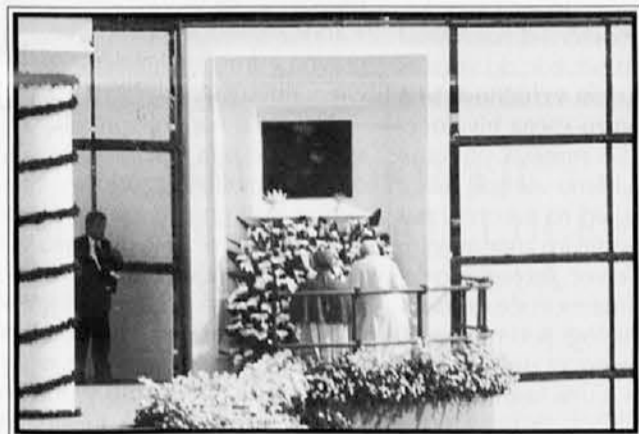
Zamislite si pet različnih zvokov, ki so vsak posebej le posamičnost ali - če hočete - statična tonika. Vseh teh pet zvokov priključite v en sam akord, v akord c-mol 9. Teh pet posamičnosti se bo zlilo v zanimivo mistično harmonijo in povežalo v celoto. Toda, da vse to nastane, mora poseči človeška roka, torej zunanja sila. Vsak od nas se lahko primerja tem petim zvokom, saj je vsakdo naenkrat posamičnost in celota, a malokdaj pride do tega, da se več takih individualnosti združi v eno skupnost po posredovanju nekega vnanjega vzroka. Ko pa se to zgodi, je vzdušje v tej skupnosti tako posebno, da ga je nemogoče opisati. Res, kakor se zgodi v akordu c-mol 9, v katerem zvenita C in D konsonančno, čeprav sta disonančen interval, se v novonastali skupnosti dogaja, da so tudi tuji in nepoznani ljudje med sabo tesno povezani in čutijo neizmenno veselje in neminljivo srečo; prežeti pa so z neko nedotakljivo tanci svetosti.

Nevidna vezna nit med temi osebki pa pride na dan takrat, ko na vprašanje "Ali hočete biti poslanci miru in ljubezni v svetu?" zadoni iz 70.000 grl en sam odgovor: "Hočem!" Petrov naslednik je bil tega vesel in spodbudil nas je s preprostimi, čudovitimi besedami: "Papež ima vas rad!" V istem trenutku smo vsi občutili božjega Duha med nami, ki nas je povezal v svoji veliki ljubezni. Bog je bil tedaj roka na klavirju in je 70.000 zvokov združil v en sam akord ter z njim harmoniziral srečanje mladih z Janezom Pavlom II. Malokdo čuti kdaj pa kdaj Boga blizu sebe in dojema veliko skrivnost vere, ko je skupaj s tako množico prijateljev. Mislim pa, da se je v Postojni to zgodilo vsakomur.

čen pomen. So potna znamenja, priprošnje zoper hudo uro in nevihto, zoper kugo in druge bolezni, boječega ščitijo pred hudimi duhovi in strahovi, so mejniki posestev, včasih imajo posebne religiozne funkcije kot pasijonski križi in križevne poti. Poleg križa ali Jezusa na križu se v kapelicah nahajajo kipi ali podobe različnih svetnic in svetnikov, posebno Marije, ponekod so upodobljeni vsi Jezus, zadnja večerja, Jezusovo srce, včasih kraljuje nad dogajanjem Bog Oče kot skrivnostna gibalna sila celotnega stvarstva.

Ob pogledu na križe in znamenja se mimoidoči so oča s svojo lastno usodo. Zasluti nenavadno moč Kristusovega misterija. Čuti, kako izroča Jezus na križu, kot piše v Svetem pismu, svojo dušo v roke Boga Očeta, da vstane od smrti v večno življenje.

KONEC

POSTOJNA: papežev poklon svetogorski milostni podobi

VERSKA ZNAMENJA V POKRAJINI - SIMBOLI ČLOVEKOVEGA SREČANJA Z BOGOM (2.)

LEV DETELA

Malokdo pa ve, da je s Slovenci poseljena Podjuna na avstrijskem Koroškem ena tistih srečnih evropskih pokrajin, kjer se je do danes ohranilo posebno veliko znamenj pobožne ljudske dediščine. Seveda ne le kulturnih spomenikov prvega reda, temveč preprostih znamenj človekovih srečanj z Bogom.

Podoba je, da je ta dežela, polna širokih polj, temnozelenih gozdov, gričev in ravnin, ki jih prepredajo blagodejne vodne žile, postala prijetna, razpoznavna in varna komaj tedaj, ko je vernik v čast in slavo Boga v njej zazidal številne cerkvice in na njenih ovinkih in križiščih postavil posebna znamenja, ki jim pravijo "križi".

Mimoidoče opozarjajo na trpljenje velikega petka

in blagovest velike noči. Istočasno so starodavni evropski kažipotni in mejniki, simboli povezovanja in ločevanja med ljudmi.

Koroški križi so na široko zakoreninjeni v deželi in v podzavesti prebivalstva. Niso le materialni dokaz globoke vere, temveč duhovna znamenja, sveti križi, priprošnja, molitev celotne pokrajine k Bogu.

Skozi stoletja so jih verniki postavljali na posebne, izrazite točke v pokrajini v spomin na Jezusovo trpljenje in vstajenje, a tudi kot opozorilo v goščavi življenja, da ne izgubiš prave poti in ne zablodiš.

Nekateri raziskovalci so prepričani, da stoje mnogo-

BESEDA ŽIVLJENJA

BINKOŠTNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

OŽIVLJAJOČI DUH
CERKVE

Naši predniki, ki so bili z raznimi praznovanji v teku bogoslužnega leta najtesneje povezani, so ob cerkvenih slavnih ustvarili tudi lepe narodne običaje, povezane s temi slavji. Mnogo je tudi takih, ki so bili povezani z današnjim praznikom. Marsikod po Slovenskem je bil običaj, da so na binkoštno jutro navsezgodaj odprli vrata in okna hiš, da je prišel v domove Sveti Dub. Gorje biši, v kateri bi ne bilo Svetega Duba! Vemo, da Sveti Dub labko pride pri zaprtih vratih in oknih, saj je dub in ne telo; vemo tudi, da božji Dub pribaja v srca stanovalcev in ne med bišne zidove, vendar ta običaj opozarja, da se Svetemu Dubu ne smemo zapirati. Drugi pomenljiv običaj je bil, da so na Binkošti zgodaj vstajali, pred zoro stopili na bišni prag in skozi rešeto gledali vzhajajoče sonce. Ko gre za delo v božji službi, še posebej velja pravilo, ki ga izraža stara ljudska modrost: "Rana ura, zlata ura."

Binkoštni praznik je, kot smo slišali v prvem berilu iz Apostolskih del, rojstni dan Cerkve. In kot takega ga je krščanska skupnost obhajala vsaj v prvi polovici 3. stoletja in sicer petdeseti dan po veliki noči. Apostoli poročajo, da se jim je vstali Kristus prikazoval štirideset dni. Potem se je dvignil v nebo k svojemu Očetu v slavo. Apostoli so se vrnili v Jeruzalem in se tam ob Mariji, Jezusovi materi, v molitvi pripravljali na pribod obljubljenega Tolažnika. Prejeli so ga v podobi ognjenih jezikov. Šad tega priboda je bil, da so prej plašni apostoli postali pogumni oznanjevalci blagovesti o vstalem Jezusu. Tisti dan se je dalo krstiti okoli tri tisoč ljudi. Evangelist Luka, pisatelj Apostolskih del, pravi, da so Judje, zbrani v Jeruzalemu iz vseh delov rimskega cesarstva, slišali govoriti apostole vsak v svojem jeziku. Jezik, ki so ga govorili apostoli, nekdanji ribiči in delavci, nepismeni ljudje, je bil jezik ljubezni, govorica Svetega Duba.

Medsebojna ljubezen Kristusovih učencev je "oživljajoči Dub" Cerkve, ki jo gradimo vsi. Apostol Peter v svojem prvem pismu spodbuja vernike, naj se dajo kot "živi kamni" vzdigniti v dubovno stavbo, katere temeljni kamen je Jezus. V stavbi je vsak kamen pomemben. Vsi skupaj sestavljamo trdno steno. Zgodba pripoveduje o nekem kristjanu, ki je redno bodil k maši, drugače pa v župniji ni nič sodeloval - rad pa je kaj "pošimfal", da se mu je sanjalo, da je umrl. Ko je prestopil prag večnosti, je zagledal prelep tempelj, ki so ga vsi nebeščani občudovali. Naš kristjan je v stropu tega templja takoj odkril luknjo. "Zakaj je ta luknja?" je vprašal najbližjega angela. Angel mu je odgovoril: "Ta luknja je nastala po tvoji krivdi. Bog je določil tebe, da bi zadela to luknjo, ti pa si imel vedno druge skrbi in nikoli nisi prišel do tega, da bi izpolnil dolžnost, ki ti jo je zaupal Bog." Može se je prebudil in sanje so ga izučile; od tega dne ni več stal križem rok in ni kritiziral dela drugih, temveč je pridno sodeloval pousod, kjer so ga potrebovali.

Tudi vsakomur od nas je Bog dal posebno nalogo v življenju in pomoč Svetega Duba, modrega graditelja Cerkve. "Kakor je Oče mene poslal, pošljem tudi jaz vas. Prejmite Svetega Duba!" To Jezusovo naročilo ne velja samo apostolom, temveč tudi nam vsem.

Slomšek in šmarnice

Mesec maj je mesec šmarnic. Zato se spomnimo tudi na zasluge, ki jih ima Slomšek za šmarnice. "Slomšek je vse od otroških let imel v svojem srcu posebno spoštovanje in ljubezen do Kristusove Matere Marije. Zlasti po zgodnji smrti svoje telesne matere se je oklenil Marije kot svoje duhovne Matere. Vse življenje je potem izpričeval to svojo marijansko usmerjenost. Tako je kot škof pri Sv. Andražu leta 1857 uvedel majniško pobožnost - šmarnice. Bile so v Marijini loretski cerkvi in sam škof je s svojo gorečo besedo v nemal srca vernikom k ljubezni do božje Matere. Že prvo leto svojega škofovanja v Mariboru pa je Slomšek vpeljal šmarnice tudi v tem mestu. Sam Slomšek je imel pri teh večernih majniških pobožnostih kar 12 pridig o Mariji in čednostih, s katerimi naj bi kristjani svojo nebeško Mater posnemali. Ob sklepu teh prvih šmarnic v Mariboru je Slomšek izpovedal svojo željo in naročil: »Vsako leto, kadar pride mesec maj, obhajajte šmarnice, gojite cvetlice svojih src, da boste nekoč kot lepe cvetlice božje presajene v večno cvetoči vrt nebeškega Jeruzalema.« In ta lepa navada majniške pobožnosti se je potem razširila in utrdila po vsej Sloveniji kot znamenje slovenske vdanosti božji Materi Mariji." Tako dr. Stanko Janičič o Slomšku, pobudniku marijanske pobožnosti na Slovenskem, v šmarničnem berilu leta 1992.

5

ČETRTEK
23. MAJA
1996

PAPEŽ V MARIBORU 19. MAJA 1996

SREČANJE S KULTURNIKI IN ZNANSTVENIKI

Objavljamo govor Janeza Pavla II., s katerim se je v mariborski stolnici obrnil na zastopnike sveta kulture, znanosti in umetnosti.

Spoštovane gospe in gospodje, V veliko veselje mi je, da se morem srečati z vami, uglednimi predstavniki znanosti in umetnosti v Sloveniji; z vami, ki skrbite za razvoj znanosti in jo posredujete mladim rodovom, ter z vami, ki nadaljujete tradicijo kulture in umetnosti v vaši deželi. Vse vas iz sra in s spoštovanjem pozdravljam.

Vaša kultura je starodavna in nanjo ste upravičeno ponosni, **saj ste prav po kulturi ohranili svojo samobitnost** skozi stoletja, ko niste imeli svoje države. Vaša narodna zavest in vaša notranja povezanost sta črpali svojo moč iz jezika in kulture, ki so ju gojili in pospeševali slovenski rodovi v preteklosti. Tudi neodvisnost Slovenije ima navsezadnje svoj temelj v vaši kulturi. Mednarodno priznanje slovenske samostojnosti - Sveti Sedež je bil med prvimi, ki je storil ta korak - je v nekem smislu tudi priznanje samobitnosti slovenske kulture kot temeljne prvine narodne istovetnosti.

Vaša kultura ima svoj daljni izvor v misijonski dejavnosti, ki so jo sredi 8. stoletja na pobudo kneza Hotimira vodili benediktinski menihi iz Ogleja in Salzburga. Njen prvi izpričani izraz so t.i. *Brižinski spomeniki*, ki so hkrati prvi slovanski zapis v latinici. Njen drugi značilni vir pa je v misijonskem delovanju svetih bratov Cirila in Metoda, teh dveh velikih učiteljev vere, ki sta se živo zavedala pomembnosti povezave med evangelijem in kulturo. Duhovna dediščina, na kateri je osnovana vaša kultura, dolguje torej veliko krščanskemu navdihu, navzočem v dveh velikih evropskih kulturnih tradicijah, vzhodni in zahodni, čeprav v Sloveniji druga močno prevladuje nad prvo.

V vsakem resničnem srečanju med evangelijem in določeno kulturo se sproži proces očiščevanja in razvoja, ki s časom razodene dotlej neznane možnosti te kulture. To se je zgodilo tudi v srečanju med krščanstvom in slovenskim ustvarjalnim duhom. Vaši predniki so v Jezusu Kristusu spoznali svojega Odrešenika in v stiku z evangelijem se je polagoma poglobljala njihov moralni čut. V motrenju božjega in človeškega lika učlovečenje Besede se je izostril celo njihov čut za lepoto. O tem pričajo števil-

ne cerkve in znamenja, ki dajejo edinstven čar vaši pokrajini. O tem priča bogastvo vaših ljudskih pesmi, ki so pogosto prežete z versko vsebino, o tem govorijo zakladi vaše cerkvene glasbe od Jaboba Gallusa do sodobnih skladateljev.

Krščansko obzorje je v ozadju vaših pesnikov in pisateljev, od Prešerna do Balantiča, od Cankarja do Preglja, da imenujem samo nekatere. V istem duhovnem ozračju se gibljejo vaši slikarji Jakopič, Kregar in drugi. Iz iste krščanske skrivnosti se močno navdihuje Plečnik, ki je neizbrisno zaznamoval vašo arhitekturo 20. stoletja, obogatil pa je tudi Prago in Dunaj. Vaš prispevek k evropski kulturi sega tudi na področje znanosti in misli. Naj omenim samo Frana Miklošiča, rektorja dunajske Univerze in očeta slovanske filologije, ter filozofa Franceta Vebra.

Rodovitna povezanost med kulturo in evangelijem je v vaši zgodovini izpričana tudi na področju šolstva, gospodarstva, socialne dejavnosti in politike, kjer srečujemo vrsto izrednih osebnosti. Med njimi škofa Antona Martina Slomška, ki mu je bila narodova omika, poleg oznanjevanja evangelija in moralne prenovitve ljudstva, prva in največja skrb. Slovenski narod ima torej dovolj dokazov, ki govorijo o vplivu evangelija na vsa področja življenja.

In danes? Tudi v Sloveniji je čutiti splošno stanje, v katerem se nahaja evropska celina, kjer se po eni strani razodeva praznina, ki so jo pustile za seboj ideologije, po drugi pa se vse bolj prebujata spomin na lastne korenine in na nekdanje bogastvo. **Ta ura je torej ura resnice za Evropo.** Zidovi so se zrušili, padle so železne zavesne, v človekovi zavesti pa vstaja,

in k boljšemu sožitju med ljudmi. Njena "uspešnost" se seveda ne more presojati z merili "tehnološke racionalnosti", vendar zato ni nič manj resnična in nič manj koristna.

V perspektivi, ki jo nudi teologija, znanost lahko najde na svojih mejnih področjih nova obzorja in prizna, da onkraj svojih meja potrebuje neko "dopolnitev". To srečanje je videti v sedanjem kulturnem obdobju prav posebno odločilno za usodo samega zemeljskega upanja. Znano je namreč, kako hudo je padec ideologij prizadel določen laični humanizem, ki je dolgo prevladoval na kulturnem prizorišču. Danes človekova poglavitna skušnjava ni več v tem, da bi vse utemeljeval na svojem razumu, temveč da bi se sploh odpovedal iskanju karkršnih koli temeljev in se, utrujen in razočaran, prepustil nevarnim tokovom skepse.

močneje kot kdaj koli, **vprašanje o smislu življenja in o vrednosti svobode.** Kako ne videti, da je v jedru tega problema **vprašanje o Bogu?** Ali se človek pojmuje kot od Boga ustvarjeno bitje, s podarjeno svobodo, ki mu odpira neskončne možnosti in mu hkrati nalaga točno opredeljene dolžnosti, ali pa sam sebe povzdiguje na absolutno raven, s svobodo brez postave, ki ga izpostavlja vsem mogočim impulzom in ga zapira v uživaštvo in zagledanost vase.

Sedanje ozračje tesnobe in nezaupanja v smisel življenja ter očitna zbeganost evropske kulture nam narekuje, da si ustvarimo **nov pogled** na razmerje med krščanstvom in kulturo, med vero in razumom. Obnovljeni dialog med kulturo in krščanstvom bo koristil obema, predvsem pa človeku, željnemu bolj pristnega in bolj polnega življenja.

Ravno v to smer je Slovenija naredila velik in spodbuden korak, ko je **ponovno vključila Teološko fakulteto v okrilje Univerze.** Vključena med druge predmete, teologija dokazuje, da v polnosti sprejema izziv racionalnosti, obenem pa izziva to racionalnost, da se odpre skrivnosti, ki jo presega. Ko teologija izpolnjuje svojo nalogo s tem, da predlaga in pogloblja "resnico evangelija" (*Gal 2,5*), osvetljuje tudi smisel življenja in zgodovine ter prispeva nenadomestljiv delež h gradnji sveta

pozivam vas, nosilci velikih odgovornosti v javnem življenju: **ne ugašajte plamena vere v mladih rodovih;** vzgajajte jih k zavezanosti tistim vrednotam, ki jih bodo mogle obvarovati pred skepticizmom, sebičnostjo, nasiljem in mamili. Vam, misleci, znanstveniki, umetniki, ki ste svoj čas odločilno pripomogli k uveljavljanju človekovih pravic v vaši deželi, vam kličem: bodite vselej budni, da ne bo nobena od njih kakor koli ogorožena. Bodite posebej pogumni zaščitniki pravice izpovedovanja vere v javnem in zasebnem življenju.

Cerkev nima drugih ambicij kot to, da človeku oznanja odrešenje v Jezusu Kristusu. **Ne bojte se Kristusa! Ne bojte se Cerkve,** saj je na strani tistih, ki jim je pri srcu človekovo dostojanstvo in njegova resnična svoboda. Cerkev je bila in bo tudi v prihodnje zvesti varuh vašega zgodovinskega spomina in najbolj plemenitih tradicij slovenskega naroda.

Spoštovane gospe in gospodje, razvoj in pospeševanje kulture in znanosti je temeljnega pomena za celostno rast posameznika, kot tudi za življenje narodov. Samo živa in bogata narodna kultura vas bo obvarovala pred nevarnostjo, da se pomešate ali celo "izginete" v svetu, ki je vse bolj izpostavljen izenačevanju in sivi poenotenosti. Obenem pa vam bo prav ona omogočala, da se s svojimi darovi v zboru narodov, povsem enakopravno z drugimi deželami, vključite v novo Evropo.

Naj vaše napore spremlja zavest, da je bila krščanska vera v dolgi in nelahki zgodovini Slovenije bistvena sestavina njene kulture. Spoštovati in ohraniti vero, ki ste jo prejeli pred 1250 leti, priznati Cerkev mesto, ki ji gre v javnem življenju in ji ne odrekati sredstev za njeno delovanje, ni samo zahteva pravičnosti v pravno urejeni državi, ampak tudi eden od pogojev za ohranitev vaše lastne istovetnosti.

Zvestoba tej kulturi, prežeti s krščansko vero, je najboljša jamstvo za vašo prihodnost. Želim, da bi bila prihodnost polna upanja in od Boga blagoslovljena, ko se s trepetom in zaupanjem bližamo pragu tretjega tisočletja.

Hvala, da ste mi zavzeto in prijazno prisluhli. Bog blagoslovi vas in vaše delo!

PODLISTEK

NOVA TEMELJNA PRISPEVKA ZA POZNAVANJE DUHOVNE PROBLEMATIKE BRIŽINSKIH SPOMENIKOV (1.)

JANKO JEŽ

Koledar Mohorjeve družbe v Gorici za leto 1996 prinaša članek Olge Tavčar o 1200-letnici sinode ob reki Donavi, ki je temeljnega pomena za natančnejše poznavanje zgodovinskih okoliščin, ki so botrovale nastanku Brižinskih spomenikov. Študijo Tavčarjeve pa smiselno dopolnjuje zelo izčrpen prikaz *Duhovna podoba Brižinskih spomenikov* Jožeta Rajhmana, ki je bil objavljen v zborniku *Dom in svet* 1995 - VIII., to je ob 50-letnici zadnjega letnika revije *Dom in svet* in konca druge svetovne vojne.

Potrebno je, da si obe študiji natančneje ogledamo. Sočasnost objave obeh na dveh skrajnih koncih slovenskega kulturnega dogajanja (Gorica - Maribor) daje obema večjo mero izziva za vsakogar, ki se količkaj smotno ukvarja s problematiko Brižinskih spomenikov in najstarejše slovenske zgodovine.

I. SINODA OB REKI DONAVI

Olga Tavčar obravnava pomen sinode *ad ripas Danubii* za misijonsko delovanje v času Karla Velikega, ki je zbral na svojem dvoru v Aachenu največje predstavnike kulture in znanosti svojega časa, ki naj bi z njim sodelovali pri vzpostavljanju tako imenovane karoliške renesanse in širjenju krščanstva med še poganskimi narodi. Karel Veliki je leta 789 izdal kapitulare *Admonitio generalis*, to je odredbo, ki obravnava skrb za pisavo. Posamezni samostani in škofije naj skrbijo za sestavljanje in izdajanje temeljito pregledanih in dobro sestavljenih knjig. Na svoj dvor je cesar povabil tudi vodilne teologe, ki naj bi skrbeli za širjenje krščanstva. Med njimi prednjačijo irski misijonar Alkvin, patriarh Pavlin in škof Arno; Karel Veliki je Alkvina leta

784 poklical v Aachen, da bi sodeloval pri kulturnem razcvetu palatinske, to je dvorne šole. Ti Karlovi svetovalci so uredili tudi delo v najbolj razširjenih skriptorijih po raznih pomembnejših samostanskih središčih, kot npr. v Toursu, Lyonu, Sankt Gallenu, Fuldi in Reichenau. Ti skriptoriji naj bi skrbeli za pisano plat izražanja v korist veličine in slave Cerkve s težnjo po poenotenju kulturnega prizadevanja na vseh cerkvenih področjih.

Leta 795 so Franki ob Donavi dokončno porazili Obre. Takoj je sledila sinoda škofov severovzhodnih frankovskih provinc. Sinoda se je zbrala leta 796 ob bregu Donave. Razpravljali so o načinu pokristjanjevanja še poganskih narodov, ki so se v zadnjih dveh stoletjih preselili v tiste kraje. Šlo je predvsem za slovenska in obrska plemena. Sinodalni očetje so sprejeli osnovna načela za pokristjanjevanje, ki jih je že nekaj desetletij širil irski misijonar in teolog Alkvin. Zapisnik o delu sinode je napravil patriarh Pavlin (+802). Med sinodo si je zabeležil glavne misli in sklepe. Vse je predelal v obliki zapisnika po vrnitvi v Oglej.

DALJE

KRISTJAN V DRUŽBI - SKUPNA IZDAJA VSEH MOHORJEVIH

MARKO TAVČAR

Pred kratkim je v Ljubljani izšel zbornik z naslovom *Kristjan v družbi*. Gre za skupno izdajo Mohorjevih družb iz Celovca, Celja in Gorice.

Te tri sestrške družbe so v sodelovanju s Katoliško prosveto iz Celovca in Katoliškim domom prosvete v Tinjah na Koroškem priridile 12. in 13. novembra 1994 simpozij na to temo. Knjižica, ki je zdaj med nami in jo je uredil Vinko Ošlak, objavlja torej gradivo tega simpozija. Ošlakovi uvodni misli sledi objava predavanja Antona Stresa z naslovom *Filozofske osnove solidarnosti*. Igor Senčar pa razmišlja o tem, ali je *Družbena pravičnost - utopija?* Tudi naš sodelavec Janez Vuk je predaval na tem tinjskem simpoziju. Predavanju je dal naslov *(Ne)izpolnjena pričakovanja* in v njem utemeljuje, kako je nomenklatura nekdanje partije v Sloveniji dejansko ohranila privilegije izpred demokratizacije in katere napake je demokra-

tični blok zagrešil. Tako navaja med napakami, da demokracijski blok ni zahteval delegitimizacije partijske politične policije in da je prišlo do razpusta DEMOSA. Tudi sodelovanje SKD v Drnovškovi vladi z ustanovitvijo nenačelne koalicije med krščanskimi demokrati in neokomunisti je po Vukovem mnenju napaka, ki jo SKD plačuje. Vuk je vsekako mnenja, da perspektive demokracijskega bloka v Sloveniji vsaj na kratki rok niso obetavne. Na simpoziju v Tinjah pa je Vinko Ošlak razmišljal o vlogi kristjanov v politiki ob krizi sodobnih sistemov; svojemu razmišljanju je dal naslov *Med pragmatizmom in vizijo*. Ošlak jasno in nazorno razmišlja o mestu in predvsem slogu, ki naj označuje politično angažiranje kristjana. Iz tega pisanja se pokaže podoba politika, ki naj bo zaradi

svoje vere načelno trden, dosleden in pošten v svojem delovanju.

Ob zaključku simpozija v Tinjah je bila okrogla miza, pri kateri so sodelovali predsednik SLS Marjan Podobnik, predsednik SKD Lojze Peterle, tajnik koroške Enotne liste Rudi Vuk, dr. Marko Dvorak kot ideolog Slovenske ljudske stranke in še predsednik Krščanskih socialistov dr. Matija Kovačič. Njihovi odgovori so zanimivi in osvetljujejo osebni pogled sodelujočih na vlogo krščanstva v družbenem in političnem

življenju in tudi pojasnjujejo politične dogodke v Sloveniji.

Knjižica na koncu objavlja razmišljanje predsednika celovške Mohorjeve Jožeta Kopeiniga o krščanski politiki, simpoziju in zborniku. Tako pravi, da naj bi nam simpozij izostril čut o tem, kaj moramo storiti v osebni in vzajemni odgovornosti. V imenu Mohorjeve družbe Celje je Matija Remše zapisal, da so takšni simpoziji potrebni, če so stopnica od misli k besedam in dejanjem. Predsednik Goriške Mohorjeve družbe Oskar Simčič pa je pri maši med simpozijem podal duhovno misel. Skliceval se je na sporočilo bogoslužnih beril in utemeljil, da krščanstvo ne sme biti beg pred svetom ali od sveta, marveč le drugačna oz. svojstvena prisotnost v našem svetu.

Zbornik *Kristjan v družbi* bo torej zanimivo in koristno branje za vse, ki se ukvarjajo s politikom. Radi pa bi ga priporočili mladim, saj bodo na teh straneh našli veliko zanimivih misli in predlogov, da se bodo bolj odgovorno vključili v politično delo.

JEZIKOVNI KOTIČEK

NADA PERTOT

V zadnjem dopisu sem razmišljala o vejici pred večbesednimi vezniki. Naj jih nekaj navedem: **češ da, tako da, medtem ko, vtem ko, brž ko, zlasti če...**

Še enkrat naj poudarim, da moramo vejico postavljati tudi po lastni presoji. Ne morem se strinjati s pravilom, ki ukazuje tako: "Kadar prideta skupaj priredni in podredni veznik pred vmesnim odvisnikom, pišemo vejico samo pred prvim veznikom."

Prepisala bom kar dva primera, ki ju navaja SP(45): Pridem sam, in če bo le mogoče, pripeljem še koga. Votlina je bila suha, in ker je ne doseže nobena sapica, tudi topla.

Po svoji presoji bi postavila vejico tako: Pridem sam in, če bo le mogoče, pripeljem še koga. Votlina je bila suha in, ker je ne doseže nobena sapica, tudi topla.

Če pa bi se hotela izogniti težavam (in nepopustljivim korektorjem), bi stavka napisala tako: Pridem sam in pripeljem še koga, če bo le mogoče. Votlina je bila suha in tudi topla, ker je ne doseže nobena sapica.

V nekem svojem dopisu mi je prepisovalec postavil vejico pred **kot**. Vendar mi ni naredil usluge, ker vejice pri primerjanju ne pišemo, razen če nimamo v sestavljenem stavku dveh povedkov. Vodnika bolj poznamo **kot (kakor)** naši rojaki v Sloveniji. Linharta **zdaj bolj cenimo, kot so ga cenili** v nekaterih obdobjih.

Ko pregledujem svoje sestavke, se mi nemalokrat zgodi, da najdem med svojim pisanjem nerodnosti take vrste. **To so pasti, ki stalno prežijo na nas.** Koliko lepše se reče po naše: **Te pasti stalno prežijo na nas.**

Slovenščina ima sploh to lepo lastnost, da se izogiba gostobesednosti in skuša izražanje poenostavljati, a se tega premalo zavedamo. Kolikokrat se zalotim ob takih nerodnostih: Na predavanje ni prišel, ker se z govornikom ne strinja, in ker ga snov sploh ni zanimala. Zelo se trudi, da bi nas prepričal in da bi nas pridobil za svoje delovanje. Pravilno se stavka glasita: Na predavanje ni prišel, ker se z govornikom ne strinja **in ga snov** sploh ni zanimala.

Zelo se trudi, da bi nas prepričal **in pridobil** za svoje delovanje.

V teh primerih nam ne bi bilo treba niti razmišljati, kam postaviti vejico. Po istem kriteriju poenostavljanja bi se lahko izognili težavam, tudi ko bi izpuščali svojilne zaimke, ki za razumevanje sporočila niso potrebni. In koliko manj napačnih **mojev** in **svojev** bi lahko slišali in brali.

No, pa še drugič kaj o naših skupnih težavah!

Predstavitve knjige o Gorici v Ljubljani

V ponedeljek, 20. maja, je bila na sedežu Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani predstavitev knjige *Gorica v slovenski književnosti*, ki jo je pripravila prof. Lojzka Bratuž, izdala pa Zadruga Goriška Mohorjeva. Predstavitve se je udeležilo lepo število ljudi, posebej predstavnikov kulturnega življenja slovenske prestolnice. V imenu založbe je najprej spregovoril Marko Tavčar (ki je skupno s prof. Marijo Češcut predstavljal GMD), ki je poudaril pomen te zadnje pobude GMD. Za njim je pozdravil navzoče predsednik SAZU prof. dr. France Bernik, ki je to srečanje uokviril v skrb Akademije za celotno slovensko kulturo, tudi zamejsko. Prisoten je bil tudi umetniški oblikovalec knjige Franko Žerjal.

Knjigo sta nato predstavila prof. dr. Helga Glušič z ljubljanske univerze in dr. Branko Marušič. Prva je predvsem podala literarno vsebino in pomen knjige, ki naj gre tudi med univerzitetne študente pri študiju slovenske književnosti. Drugi pa se je zaustavil zlasti ob zgodovinskem okviru dela, pa tudi ob odnosu do italijanskega sveta. Nato je spregovorila še avtorica in omenila nekaj svojih pogledov na izbor del. Sledila je poglobljena razprava, v katero je poseglo več vidnih predstavnikov slovenskega kulturnega sveta.

ALMA: ODKRITJE SLOVENSKE PISATELJICE, KI GRE OKOLI SVETA

V prejšnjem tednu se je v Trstu v gledališču Miela zaključil niz prireditev *Kdo so drugi*. Ogle dati si je bilo mogoče tudi gledališki projekt Alma, ki je svojo krstno uprizoritev doživel oktobra lani v produkciji Cankarjevega doma v Ljubljani v okviru festivala *Mesto žensk*.

Alma Maximiliana Karlin živi v Celju med letoma 1889 in 1950. To nenavadno bitje ženskega spola, kot se je sama imenovala, v spoznavanju sebe odkriva dar pisanja in z njim povezano neustavljivo željo po potovanju. V pustolovščino odkrivanja jezikov se odpravi že zelo mlada z željo, da bi ji vsak jezik

odpiral pot v narod, deželo in kulturno zgodovino. V Londonu študira osem jezikov, družijo se z azijskimi prijatelji, ki jo vpeljejo v vzhodnjaško filozofijo. V Celju odpre šolo za tuje jezike, vendar jo v osmišljanju tuzemskega življenja usodno zaznamuje nenehna želja po potovanju. Svojo pot, ki jo sama imenuje "konicno ostrega noža", vidi v iskanju same sebe in v odkrivanju drugačnih svetov. Južna Amerika, Panama, San Francisco, Japonska, Koreja, Mandžurija, Peking, Filipini, Avstralija, Nova Zelandija, Indija. Ker se v vseh teh deželah ustavlja in preživlja z lastnim delom, vidi veliko globlje v življenje kot navadni svetovni

popotniki. Ko se po osmih letih vrne v domače kraje, ureja zbrano gradivo o materialni in duhovni kulturi posameznih ljudstev. Prvi uspehi v pisateljevanju v njej utrdijo prepričanje, da je na pravi poti. Svoje gradivo in razmišljanja ne posreduje le v knjižnih izdajah (piše v nemščini in angleščini), predava tudi na različnih evropskih univerzah.

Slikarka Thea Schreiber Gamelin je bila edina, ki je z Alminimi besedami znala "živeti v odnosu ti in ti in ne jaz in ti". Redki so jo imeli priložnost spoznati, večina je seveda ni razumela. Ker je niso znali ali mogli prepoznati za svojo, so jo potisnili v ozadje in nanjo pozabili.

Po motivih iz Alminih romanov nam njen svet odkriva avtorica monodrame Uršula Cetinski. Predstavo oblikuje skupaj z igralko Polono Vetrin in

dramaturginjo Sonjo Dular. Irena Pivka v scenografiji z zanimivo svežino presega oderski prostor, Svetlana Visintin s kostumografijo pričara krhkost, ki se skriva za odločnostjo. Mojster luči je Miro Janežič, izbor glasbe, ki sugestivno dodaja vidni delež gledališkemu dogodku, je delo Polone Vetrin.

Izjemna slovenska igralka, ki podaja s svojevrstnim čarom to čudno lepo življenje, ki gledalca prevzame. Polona Vetrin je osvojila Trst. Potem ko je blestela na odru Kulturnega doma v predstavi *Izpraznjeno vrni* Maurizia Costanza, je naslednji večer v Mieli spet zablestela v popolnoma drugačni vlogi. Razsežnosti njenega igranja obvladajo tržaško kulturo večplastnost. In ker je igralka slovensko-angleško dvojezična, slovenski predstavi sledi še angleška.

A.D.A.

PRISPEVAJ K DOGRADITVI KATOLIŠKEGA DOMA

Tvoj prispevek bo pripomogel k odprtju, ki bo predvidoma v mesecu oktobru.

Dar lahko oddaš

na račun št. 31276 pri Kmečki banki v Gorici, na upravi Novega glasa v Gorici in Trstu ali pri slovenskih duhovnikih.

MLAJŠI SLOVENSKI POSLOVNEŽI

ILLY: "BODOČNOST JE LE V ODPIRANJU"

IVAN BAJC

Mladi gospodarstveniki z Illyjem

Tržaški župan Riccardo Illy se je pred tednom dni rad odzval povabilu gospodarske komisije SKGZ in se v prostorih Slovenskega deželnege zavoda za poklicno izobraževanje srečal z mlajšo generacijo slovenskih podjetnikov in gospodarskih izvedencev ter s člani univerzitetnega Ekonomskega krožka. Po uvodnem pozdravu predstavnika SKGZ Branka Jazbeca je bila predmet pogovora bodočnost našega mesta, predvsem kar zadeva vlogo slovenske manjšine, ki lahko pomaga Trstu navezati tesnejše stike s svojim naravnim zaledjem.

Illy je pričel svoj poseg s trditvijo, da Trst z gospodarskega vidika sicer zaostaja za preostalo severno Italijo, ima pa edinstveno geopolitično lego, ki predstavlja nekakšno zvezo med srednjo in zahodno Evropo. Glavne smernice bodočega razvoja je tržaška občinska uprava pokazala že pred nekaj meseci, ko je sprejela Projekt za Trst, v katerega bi se morala vključiti tudi slovenska narodna skupnost kot organizirana celota s svojimi gospodarskimi interesi.

Na najboljši način bi bilo torej treba izkoristiti pristaniški promet, razviti finančni sektor, posodobiti trgovinsko delovanje, povečati zanimanje za znanstvene dejavnosti ter ovrednotiti naravno, kulturno in arhitektonsko bogastvo mesta in okoliških občin. Župan je nato ugotovil, da je v krajšem obdobju izredne važnosti privabiti v Trst že izkušeni tuji kapital, v srednjem in daljšem obdobju pa bi moralo naše mesto samo poskrbeti za formiranje in usposabljanje avtohtonih podjetnikov.

Glede zaščite slovenske manjšine je Illy dejal, da je to v prvi vrsti naloga države in šele potem občine. Sama tržaška občinska uprava bi namreč potrebovala dvotretjinsko večino, da bi lahko spremenila statut, kar pa je v našem mestu dejansko nemogoče. Župan je nato namenil veliko pozornosti vstopu Slovenije v Evropsko zvezo. Bodočnost našega mesta je namreč tesno povezana tudi s tem dogodkom, ki bi brez dvoma poživil ekonomske in kulturne izmenjave ter omogočil plodnejše medsebojno sodelovanje.

POKRAJINSKA ŠOLSKA KOMISIJA SLOVENSKE SKUPNOSTI

prireja v četrtek, 30. maja 1996, z začetkom ob 18. uri v Vilfanovi dvorani v ul. Gallina 5/III

Razgovor o načrtu tržaške občinske uprave glede "RACIONALIZACIJE" ŠOLSKIH STRUKTUR NAŠE NARODNOSTNE SKUPNOSTI V TRŽAŠKI OBČINI

Na njem bodo sodelovali:

1. občinski svetovalec Andrej Berdon;
2. didaktična ravnateljica Stanka Čuk;
3. prof. Marta Ivašič;
4. ravnatelj in slovenski predstavnik v vsedravnem šolskem svetu Tomaž Simčič;
5. tajnica Sindikata slovenske šole Marta Košuta.

Med težka vprašanja, pred katera je v tem letu postavljena naša skupnost, nedvomno sodi tudi vprašanje šolskega omrežja, o katerem le s težavo sproščeno in stvarno razpravljamo. Zato želi biti to srečanje prispevek k oblikovanju skupnih stališč. Vljudno vabljeni!

PRED NEDELJSKIMI JUSARSKIMI VOLITVAMI

ZORAN SOSIČ : "SAMO S PREKRIŽANJEM ZNAKA LAHKO ZMAGAMO"

ERIK DOLHAR

Preference listam, ne pa kandidatom

Na nedavni tiskovni konferenci ste dejali, naj vaščani prekrižajo znak enotne liste, ne pa imena kandidata. Zakaj?

V nedeljo, 26. t.m., bodo v sedmih vaseh, in sicer na Opčinah, Proseku, Padričah, Lonjerju, Bazovici, Barkovljah, Banih in Meddji vasi potekale jusarske volitve. Voli lahko vsak polnoletni vaščan omenjenih krajev; v določenih vaseh, kot so Trebče, Gropada, Kontovel, Nabrežina, Vižovlje in druge, pa ljudje ne bodo volili, ker njihovi jusarski odbori niso "pravno enaki" tistim, v katerih bodo volili ostali. Gre za dokaj zapleteno zadevo, ki je večkrat povzročila nevednost, trenja in velike nesorazume. Nedeljske, dokaj važne volitve za slovenski živelj na Krasu, so nam dale povod, da se pogovorimo s predsednikom koordinacijskega odbora jusarskih odborov Zoranom Sosičem.

To zato, ker se s prekrižanjem znaka liste glasuje za vse štiri kandidate. Ker obstaja možnost, da vsak volivec odda štiri preference, svetujemo našim ljudem, naj glasujejo našo listo, ne pa posameznih kandidatov. Če nekomu eden izmed kandidatov "ni všeč", naj prečrta njegovo ime, kar pa odsvetujemo. Samo s prekrižanjem znaka lahko zmagamo!

Zakaj so sploh pomembne te volitve?

Pomembne so zato, ker smo v zadnjih dveh zakonodajnih dobah usmerili naše moči v ureditev pristojnosti uprave. Pred dve letoma smo si to pravico priborili na Deželnem upravnem sodišču, tako da je prišlo do prenosa uprave na naše odbore. Ta

postopek je zaključen, tako da bi lahko sedaj prišlo do konkretnih rezultatov oz. do bolj konkretnega dela na teritoriju kot doslej. Volitve so poleg tega pomembne tudi zato, ker bo morala dežela v tem obdobju odobriti zakon, ki bo nekako uredil jusarske pristojnosti v Furlaniji-Juljski krajini. Če bodo naši odbori izvoljeni, bodo imeli besedo pri tem; zato mislim, da je pomembno, da so ponovno izvoljeni, tako da bodo sodelovali pri izdelavi tega zakona. Ta bo moral urediti tudi

pristojnosti vaških skupnosti, ki se nekako križajo (zakon št. 3, 1/96) z ločeno upravo. Mislim, da bo morala vsa ta zadeva biti rešena v najkrajšem času.

Kaj boste storili, če boste ponovno izvoljeni?

Sam bi bil najraje potrjen tu na Opčinah, kjer problematika ni lahka. Prej so se predstavljale po dve, tri liste, tako da se je nasprotna stran nekako porazdelila. Sedaj se predstavlja samo ena lista in imamo torej manj možnosti za zmago. Predvidevam, da bo razlika glasov med listama minimalna. Če bomo potrjeni, bomo šli po poti, ki smo si jo začrtali že leta 1986. Držimo se namreč vedno tistega programa, ki se sicer prilagaja časom in tudi stalno novim deželnim zakonom.

Glede delovanja openskega jusarskega odbora naj omenimo, da je ta v svoji zadnji mandatni dobi dosegel, da je tržaška občina nakazala 602 milijona lir za izgradnjo male telovadnice v osnovnih šolah Bevk in De Grassi na Opčinah, kjer so ravno v teh dneh začeli z deli.

PISNO RAZMIŠLJANJE

O OSMICAH, KRASU IN DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINSKI UPRAVI (2.)

Pogled na kraj, kjer bi bila morala nastati nabrežinska obrtna cona

Da ne bomo mlatili prazne slame, naj za danes navedemo le nekaj cvetk.

Minili sta že dobri dve leti od izvolitve župana in se še nič ne ve, kdaj bo občinska knjižnica, ki že dolgo dokončana sameva na vaškem trgu, predana uporabi občinov.

Popolno brezbrizje občinske uprave, da se zaenkrat najde taka ali drugačna dokončna rešitev za obrtniško cono, kaže na vzvišen odnos do tistih obrtnikov, ki plačujejo desetmilijonske obresti, ker so si izposodili denar za namenski nakup zemljišča, ki jim ga je občina prodala, da se tam zgradi obrtniška cona.

O novem regulacijskem načrtu, ki naj bi preprečeval gradnjo vrstnih hiš in večstanovanjskih zgradb v kraških vaseh ter preprečil dokončno uničenje kraške arhitekture, boljše, da ne govorimo (čeprav je bila ta ena temeljnih točk programa!), sicer bi

nam očitali zaprtost. Morda pa je pravilno, da stanovalcem kondominija v kraški vasi nudimo možnost, da kličejo policijo, ker jim ropottraktorja, s katerim vinogradnik urejuje svoj vinograd, preprečuje popoldanski počitek!

Še besedo, dve, kako devinsko-nabrežinski župan pojmuje novi volilni zakon, ki mu daje skoro popolno oblast: kljub jasnim in podpisanim sporazumom, ki so predvideli tudi sestavo občinskega odbora, je imel župan za potrebno, da ob odstopu člana SKP in tehnika, katerega je predlagala SSK, pokliče v odbor dva strokovnja-

ka (pokrajinskega funkcionarja ter bivšega demokršćanskega predsednika pokrajine in nato avtonomne pristaniške ustanove), ne da bi se posvetoval ali vsaj slišal mnenje strank in skupin, ki so bistveno pripomogle k njegovi izvolitvi in s katerimi je podpisal tudi programski sporazum. Naj mimogrede opozorimo, da krščanska demokracija na zadnjih volitvah ni izvolila niti enega občinskega svetovalca!

Tako se torej danes upravlja ta najzahodnejša občina na Tržaškem, ki je še do nedavnega slovela po svoji premočrtosti, tako kar zadeva zaščito domačega prebivalstva in njegovih značil-

nosti kot tudi po odprtosti do novopriseljencev. Naj spomnimo le na prvi poskus levosredinske uprave v davnih šestdesetih letih, ki je bil v nasprotju s takrat pretežnimi enonacionalnimi (slovenskimi) večinami.

Bili pa so to časi, ko so občini načelovali župani drugačnih idealov, ki so v različnih časih in čeprav različnih svetovnih nazorov vodili občino dosledno v korist domačinov, ne da bi pri tem oškodovali novonastale. To so bili: Terčon (SDZ), Škerk (KPI), Legiša in Brezigar (SSK).

KONEC / - NK

Seja pokrajinskega sveta SSK

V torek, 14. maja, je zasedel pokrajinski svet Slovenske skupnosti, ki je obravnaval izid parlamentarnih volitev in druge pereče probleme. Kar se tiče rezultatov na Tržaškem SSK meni, da bi bil uspeh kandidatov Oljke znatno boljši, če bi bilo vodenje volilne kampanje bolj jasno in odločno zlasti glede enakopravnosti Slovencev. SSK je vsekakor za navezavo in vzdrževanje stikov s parlamentarci Oljke.

TEČAJ LEPE GOVORICE

VELIKO ZANIMANJE ZA LEPOREČJE

BREDA SUSIČ

V ulici Donizetti 3 je zadnje čase res živahno. In to ne več samo ob ponedeljkih, ko je na vrsti večer v Društvu slovenskih izobražencev, in ob sobotah, ko se na sestanku zbere mladina Slovenskega kulturnega kluba, ali takrat, ko imajo srečanja člani Kluba prijateljstva, pač pa tudi ob četrkih.

7. marca se je namreč začel Tečaj lepe govornice, ki ga je po nekaj letih zopet organiziral Radijski oder. Na njem se mladi učijo osnov diktacije, smiselnega branja, interpretiranja umetniških tekstov, nastopanja v javnosti in pred mikrofonom. Tečaj, ki ga vodi Matejka Peterlin in Maja Lapornik, je zelo lepo organiziran. Vsako srečanje traja dve uri. Tečajniki, med katerimi je nekaj višješolcev, več študentov, pa tudi mladi, ki so že zaposleni in imajo najrazličnejše službe, so razdeljeni v dve delovni skupini, ki delata ločeno. Voditeljici

tečaja pripravita več vaj, ki so praktične narave, tako da vsakdo vadi branje, interpretacijo, sproščen pogovor in dialoge, voditeljici pa opozarjata na napake. Včasih je srečanje posvečeno bolj teoriji. 11. aprila in 9. maja je na primer tečajnikom predaval lektor Jože Faganel, ki je danes avtoriteta na področju jezikovne kulture. Na programu pa je bilo tudi sodelovanje s studiom TRAK, saj so tečajniki vadili tudi ob mikrofonu.

Tečaja se udeležuje kakih trideset tečajnikov (večina jih je s Tržaškega, nekaj pa tudi z Goriškega), kar priča o ve-

likem interesu, ki je vladal za take vrste pobudo. V našem zamejskem okolju, ki je vedno bolj izpostavljeno asimilaciji, je skrb za lepo slovensko govornico izrednega pomena. Zato gre vsa pohvala Radijskemu odru, ki je za ta problem občutljiv. Škoda le, da ni izziva sprejelo tudi kaj več javnih in kulturnih delavcev, ki v naši manjšini večkrat javno nastopajo in nas tudi predstavljajo pred širšo (slovensko in mednarodno) javnostjo.

V četrtek, 30. maja, bo v Peterlinovi dvorani zaključna produkcija, na kateri bodo tečajniki pokazali, kaj so se pri enajstih lekcijah naučili; na vrsti bodo recitacije pesniških in proznih del, branje poljudno znanstvenih besedil ter praktični prikaz vaj za izgovorjavo in improvizacijo. Vabljeni vsi, ki jim je pri srcu skrb za lepo slovensko besedo.

KONCERT IN

SEMINAR MIHE POGAČNIKA

V petek, 24. maja, bo v cerkvi sv. Silvestra v Trstu koncert svetovno znanega slovenskega violinista Mihe Pogačnika. Koncert, ki ga prireja Šola za mlade glasbenike iz Trsta pod pokroviteljstvom tržaške občine v sodelovanju s kulturnim društvom A. Schweitzer, spada v okvir projekta IDRIART, ki predvideva izvajanje Sonat za violino solo Johanna Sebastiana Bacha v katedralah ter v zgodovinskih cerkvah Evrope. Miha Pogačnik bo tudi vodil seminar za gojence in docente glasbenih šol in konservatorijev iz naše dežele, ki bo v konferenčni dvorani *Disco verde* na tržaški železniški postaji s pričetkom ob 16. uri. Naslov seminarja se glasi *Branje in interpretacija Bachovega opusa za violino solo*.

OBVESTILA

TRST. Občni zbor Slovenskega dobrodelnega društva bo v drugem sklicanju v petek, 24. t.m., ob 18. uri v društvenih prostorih v ul. Mazzini 46/1. nadstropje.

TRST. Klub prijateljstva prireja izlet na Koroško v sredo, 5. junija. Pojasnila in vpisovanje pri Fortunatu v ul. Paganini 2.

TRST. Slovenska prosveta prireja izlet na Dolensko ob odkritju spominke plošče prof. Jožetu Peterlinu ob dvajsetletnici smrti. Izlet bo v nedeljo, 23. junija, z avtobusom. Prijave v pisarni Slovenske prosvete, Donizettijeva 3, tel. 370-846.

TRST. SSG. Matjaž Kmecl; Andrej Smole - znameniti Slovenec. Izvaja Tone Gogala. V petek, 24. 5., ob 20.30 v Kulturnem domu; v sredo, 29. 5., ob 21. uri v Barkovljah (pri Sireni).

TRST. SSG. Maurizio Costanzo: Izpraznjeno vrni. Igrata Poloha Vetrih

in Adrijan Rustja, režija Jaša Jamnik. V soboto, 25. 5., ob 20.30 abonma red F; v sredo, 29. 5., ob 16. uri abonma red I.

TRST. Krožek za družbeno vprašanja Virgil Šček vabi na predstavitev študije Piera Purinija Trst 1954-1963. Od zavezniške vojaške uprave do dežele Furlanije-Juljske krajine, ki bo v petek, 24. maja, ob 20.30 v Vilfanovi dvorani v ul. Gallina 5. Govorila bosta zgodovinar prof. Jože Pirjevec in avtor.

NABREŽINA. V nedeljo, 26. maja, bo ob 9. uri v župnijski cerkvi prvo obhajilo osmih otrok ter umeštevitev sinodalnega križa s primernim obeležjem in nabrežinsko godbo. Zvečer ob 20. uri bodo pred Marijino kapelico nad postajo tradicionalne šmarnice.

DAROVI

Za begunske otroke v Ajdovščini: MN 50.000 lir.

POMAGAJMO ŠKRATU IZ TEŽAV!

IVAN ŽERJAL

Izšla je druga, dvojna številka Škrata v letošnjem letu, ki nosi številko 3-4.

Glasiło Sklada Mitja Čuk je izšlo z veliko zamudo, čemur so botrovale marčne upravne zapadlosti, predvsem pa, kot uvodoma piše na drugi strani Jelka Cvelbar, "porazna finančna situacija Sklada Mitja Čuk in posredno tudi Škrata". "Neprofitna organizacija, kakršna je Sklad," piše v nadaljevanju Jelka Cvelbar, "mora nujno ustvarjati iz leta v leto izgubo zaradi ključa, po katerem javna uprava podeljuje prispevke. To izgubo nam s prostovoljnimi darovi uspe kriti le delno. Edini način, da preživimo, pa bi bil ekonomski priliv iz Slovenije prek krovnih organizacij..." O tem, piše Cvelbarjeva, "veliko pišejo in govorijo, vendar te pomoči Sklad Mitja Čuk še ni bil nikoli deležen. Delno je zadnji dve leti Škratu pomagala na svetlo le Slovenska prosveta iz Trsta, drugi pa so na Skladove klince na pomoč ostali gluhi. Tako se Sklad še naprej potaplja kljub dobrohotnosti naših ljudi, in to čedalje hitreje, ker je moral doslej izkoristiti že tudi vse zlate rezerve," zaključuje Jelka Cvelbar.

Temu klicu v sili sledi odlomek Vinka Beličiča *Tiha nedelja*, zatem lahko preberemo prispevek dr. Martine Tomori o nasilju v družini in članek Suzi Pertot o življenju pred rojstvom. Mirjam Kandut piše, kako se otrok uči govoriti in kako mu lahko pomagamo, dr. Viljem Ščuka pa piše o človeških značajih. Sledijo prispevki o slikarskih tehnikah (Jasna Merku), o velikonočnem žegnu (Tanja Tomažič), o Ciganih na Balkanu (Katja Kjuder) in o šoli v Benečiji (Živa Gruden). Peter Suhadolc nadaljuje z razlaganjem zgodovine pošte: tokrat obravnava pošto v 18. stoletju. Ivan Peterlin je prispeval nekaj nasvetov k hoji in teku, na zadnji strani pa je poročilo o treh kulturnih prireditvah Sklada: o predstavi *Nekoga moraš imeti rad* ter o koncertih Godbenega društva s Proseka in pianista Mirana Devetaka.

Tudi tokrat je Škrat izšel obogaten s številnimi fotografijami, ki so jih prispevali Peter Cvelbar, Arhiv slovenskega etnografskega muzeja iz Ljubljane in arhiv Škrata, ter z ilustracijami Magde Tavčar in Walterja Grudine.

RAZSTAVA BRIDGE- MOST V TRSTU

Na prireditvah s tem naslovom se po raznih krajih v Sloveniji in v zamejstvu predstavljajo slovenski rojaki, izseljenci v Avstraliji. Z likovno razstavo, pri kateri skupinsko sodeluje šestnajst umetnikov, in s prikazom časopisov in knjig, ki so jih izdali, želijo avstralski Slovenci čim bolj seznaniti rojake v domovini o svojem kulturnem delovanju.

Razstavo Bridge-Most med Avstralijo in Slovenijo so odprli 16. aprila v Narodnem muzeju v Ljubljani, nato se je selila v Trebnje in v Maribor.

V Trstu bodo razstavo odprli na svečanosti, ki bo v Peterlinovi dvorani v ponedeljek, 27. maja, ob 20.30. Razstava bo tu odprta do 9. junija, nakar se bo preselila v Tinje na Koroškem. Zadnja postaja bo v Hotelu Jama v Postojni ob vsakoletnem Srečanju v moji deželi, ki ga prireja Slovenska izseljenska matica.

Prireditev Bridge-Most je prva te vrste. V načrtu je, da bi vsako leto razstavo posvetili kulturnemu ustvarjanju Slovencev na različnih celinah.

V DSI o kulturnem boju v Sloveniji 1918-1929

V Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev je bilo v ponedeljek, 20. maja, srečanje z zgodovinarjem Ervinom Dolencem (na sliki), ki je govoril o svoji knjigi *Kulturni boj*, ki obravnava razmere in delovanje na kulturnem področju v Sloveniji v obdobju 1918-29, t.j. v prvem desetletju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Predavatelj je

FOTO: BARANA

razlagal, kako so politična nesoglasja vplivala na ta razvoj in kako se je večina slovenskih izobražencev kljub centralizacijskemu pritisku odločila za slovensko narodno samobitnost na kulturnem področju znotraj Jugoslavije. V tem obdobju je slovenski narod tudi dobil svojo univerzo v Ljubljani.

PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

vabi na tradicionalni

PRAZNIK ČEŠENJ 1996

- **PETEK, 24. MAJA:** ob 17. uri odprtje kioskov; od 20.30 dalje ples z ansamblom *Kraški kvintet*;
- **SOBOTA, 25. MAJA:** ob 17. uri odprtje kioskov; od 20.30 dalje ples z ansamblom *Happy day*;
- **NEDELJA, 26. MAJA:** ob 15. uri odprtje kioskov; ob 18. začetek kulturnega programa: - nastop godbe na pihala V. Parma iz Trebč - nastop glasbene skupine *Kantadore* iz Istre; od 20.30 dalje ples z ansamblom *Happy Day*;
- **PONEDELJEK, 27. MAJA:** ob 17. uri odprtje kioskov; od 20.30 dalje ples z ansamblom *Kraški kvintet*.

UTRINKI

TITOV ŠPIJON!

"Nesi to pismo po vseh beneških vaseh! Naj župniki preberejo in pomagajo!" je naročil dekan Novak.

S kolesom se zaženem v Benečijo. Pustim kolo v gostilni in jo mahnem peš po hribih. Ker se je bližala nevihta, sem se zatekel v župnišče v Dreki. Ženskam nisem hotel povedati, zakaj sem prišel. A one so me imele za Titovega vohuna, ki je prišel streljat župnika. Ena je šla po vasi in takoj so prišli možje in me "stražili". Mislil sem: sedaj bo konec! Oblekel sem si črno suknjo in kolar. Tedaj so vsi obstali; a mislili so: to je pravi špijon!

Kmalu pride italijanska mejna policija in zastražena me peljejo v drugo vas na zasliševanje. To je bila nevarna noč. Nisem jim mogel dopovedati, da sem semenščnik, da so po teh vaseh Slovenci, da je pismo od dekana... Odpeljali so me nazaj v župnišče. Ob eni uri se je vrnil župnik, ki so mu prej branili vrniti se, in je rekel: "Ne govori, ker že vsi govorijo o tej nepredvidni potezi prav po volitvah!"

Zjutraj po maši so rekli: "Pa oprostite, nunac!"

(B+B)

MANIFESTACIJA PRED POKRAJINO

V soboto, 25. t.m., bo ob 12. uri pred goriško pokrajino manifestacija proti neopravičenemu zavlačevanju preselitve slovenske sekcije ITI v nove prostore Šolskega centra; ti so že več let popolnoma prazni, ker so že od vsega začetka namenjeni prav tej sekciji. Sindikat slovenske šole skupaj s Slovensko občinsko konzulto, Svetom slovenskih organizacij in Slovensko kulturno-gospodarsko zvezo se je že večkrat srečal s pokrajinskimi upravitelji, do danes pa ni prišlo do nobenega konkretnega rezultata. To daje slutiti, da sploh ni zanimanja, da bi rešili ta problem. Zato je bila sprejeta odločitev, da se organizira taka manifestacija. Ta naj bi spodudila odgovorne na pokrajini, da čimprej poskrbijo za preselitev tudi zato, ker je problem zelo enostaven in za njegovo rešitev zadostuje le malo dobre volje. Poleg dijakov in šolnikov so na manifestacijo vabljeni vsi Slovenci.

ZAČETEK SINODE

V soboto, 25. maja, se bo v patriarhalni baziliki v Ogleju začela druga sinoda goriške Cerkve. Prihod mladih je predviden za 17.30. Pri slovesni maši ob 18. uri bodo zastopniki župnijskih občestev prejeli posebne križe, ki jih bodo ponesli v svoje župnije.

Šola za finančne stražnike

V zvezi z načrtom za gradnjo šole za finančne stražnike na Mirenskem letališču je prišlo v zadnjem času do nekaterih novosti. Prva je seveda ta, da je na volitvah zmagala Oljka, ki je vedno zagovarjala stališče, da se za šolo uporabi ena od številnih neuporabljenih kasarn; novoizvoljena parlamentarca Bratina in Prestamburgo sta se že obvezala, da bosta delovala s tem namenom, in sta seveda takoj izzvala polemične reakcije desničarske občinske uprave. Svojo pot nadaljujeta tudi priziva na Deželno upravno sodišče, ki sta ju predložila Pokrajinska uprava ter Odbor za obrambo letališča. Oba sta zelo dobro zasnovana in se opirata predvsem na neligitimnost cele vrste ukrepov. Med temi izstopa zlasti tisti, ki daje zgradbi značilnost obrambne tajnosti, zato je zelo verjetno, da bosta priziva sprejeta.

Seveda pa gre načrt gradnje naprej po svoji upravni poti, ki predvideva, da se bodo dela začela letos jeseni. Po dogovoru bi morala biti najprej urejena nova letalska steza v asfaltu: ta pa ni krita z vojaško tajnostjo in je delno tudi na ozemlju sovodenjske občine. Po pravilih bi morali obe občini dati pristanek za tak poseg na svojem ozemlju, vendar zgleđa, da nista prejeli nobene prošnje. V zadnjih dneh se na letališču nadaljuje iskanje morebitnih min iz vojnih časov, kar je vsekakor vezano na začetek del. Gre torej za napeto zgodbo, za katero ne vemo, kako se bo razrešila. — B.S.

Sovodnje: seja občinskega sveta

Sovodnjski občinski svet se je v torek, 14. maja, sestal na izredni seji. Osrednja točka dnevnega reda je bila sprememba programskega poročila za obdobje 1996-98 in proračuna za l. 1996 oz. za triletnje. Na zahtevo nadzornega organa je svet moral v proračunske dokumente vnesti spremembe in popravke, ki bodo zmanjšali finančno zmogljivost raznih postavk v proračunu za 71 milijonov lir. Ta znesek se zavzema 54 milijonov lir manj državnih prispevkov in odpis iz proračuna 1996; vsoto 19 milijonov dohodkov, gradbenih dovoljenj, ki morajo biti seštetni v pribitek l. 1995, šele nato vključeni v proračun l. 1996.

Načelnik skupine SSK Savo Klede je glede negativnega odgovora župana o uporabi šolskega prostora s strani mladinskega pevskega zbora Vrh sv. Mihaela povedal, da se svetovalska skupina SSK ne strinja z odločitvijo - ki je bolj politična kot upravna - župana in uprave glede problema. Svoj poseg je Klede sklenil z besedami: "Dolžan sem povedati in opozoriti upravo, da bomo nastali problem razčistili po ustavnem postopku." O problemu je sledila živahna, a dokaj mirna razprava. Vsaka skupina je namreč zakone razlagala po svoje. Gotovo je le, da ta problem v času prejšnje uprave ni obstajal. — R. DEVETAK

Na zatožni klopi je predvsem predsednik občinskega sveta Busolini, ki je že večkrat dokazal, da ne zna primerno voditi sej; te so tudi po njegovi krivdi dolge in polemične. Največkrat pride do odobritve samo enega sklepa po dolgih urah razprav. Opozicija pri tem igra svojo vlogo, v kateri najbolj izstopa predstavnik zelenih Fiorelli.

NACIONALIZEM...

Večina, ki upravlja občino, ne skriva svoje nacionalistične usmerjenosti; ta se kaže tudi v tem, da predlaga odobritev takih predlogov, kot je na primer podelitev častnega meščanstva vojaški brigadi Gorizia. Ta je nastala pred dvajsetimi leti in jo bodo v okviru preureditve italijanske vojske razpustili. Predlog, ki je bil sicer sprejemljiv, je večina predstavila na tak način, da se je sprožila ostra in dolgotrajna debata o vlogi vojske na tem ozemlju, o obrambi pred slovensko nevarnostjo ipd.

MEPZ PODGORA VABI K SODELOVANJU

K velikemu projektu *Ode a Bertrando*, pri katerem sodelujejo šest mešanich, en moški in prav tako en otroški zbor iz naše dežele ob spremljavi orkestra in recitiranju priznanih gledaliških igralcev, je bil povabljen tudi zbor Podgora, ki bo edini zastopal Slovence v naši deželi, poleg tega pa tudi goriško pokrajino. Delo - kantato je uglasbil priznani glasbenik Tosolini iz Vidma, vodil pa jo bo M. Sofianopulo iz Trsta. Predvidevajo se tri izvedbe (27. junija v Celovcu, 28. junija v stolnici v Vidmu, 29. junija v stolnici v Gorici). Izvajalci bodo registrirali tudi CD ploščo. Glasba je moderno zasnovana, a ne preveč zahtevna. V glavnem prednjačijo zvočni efekti, pevci in dirigent pa morajo biti pazljivi na točne vstoppe. Zaradi tega so vsi dirigenti povezani s televizijskimi ekrani.

MePZ Podgora vabi k sodelovanju pevce, ki bi se radi obogatili z novim izkuilstvom, tudi zato, da bi v večjem številu bolje predstavili naše slovenske zborovske zmogljivosti. Za informacije sta na razpolago telefonski številki 0481/390324 (Natko - Sabina Antoni) ali 0330/536650 (M. Špacapan).

VSAKDANJI NACIONALISTIČNI IZZIVI

Delovanje goriške občinske uprave ne kaže pravega zagona in trpi zaradi pomanjkanja idej in zmožnih ljudi na odgovornih mestih.

Svetovalci Slovenske skupnosti je zato glasoval proti predlogu skupaj z zelenimi, medtem ko so se ostali člani opozicije vzdržali.

AUTOPORTO

Spet je prišla na dan tudi zadeva z razlašanjem zemljišč slovenskih kmetovalcev v Štandrežu. Po dvajsetih letih postaja namreč spet aktualna razširitev Autoporta za gradnjo centra za usluge (hotel, trgovine) in dodatnih skladišč ter parkirnišč za kamione. Razprava se je vrtela okrog vloge te strukture ob meji, ki bo v kratkem najbrž zastarela; sedanja obmejna zgradba bo postala nepotrebna in je zato potreba po novih zgradbah vprašljiva. Poleg tega obstaja nevarnost, da bo Gorica še bolj kot zdaj

samo veliko parkirnišče za kamione, ne pa kvalificiran center za skladiščenje in oblikovanja blaga na prehodu iz zapadnega v vzhodni svet. S tem je seveda tesno povezana razlastitev zemljišč in hiš pri Jeremitišču. Uprava je sicer obljubila lastnikom in okoliškemu svetu iz Štandreža, da bo ohranila njihovo lastnino; v resnici pa je sklep uprave tako zasnovan, da lahko župan vse razlasti. Proti temu sklepu je glasoval svetovalci Slovenske skupnosti skupaj s predstavniki zelenih, medtem ko so se ostali člani opozicije vzdržali. Sklep je bil sprejet z glasovi svetovalcev večine, med katerimi ni bilo zaznani prave občutljivi-

vosti za probleme okolja, zelenih površin in za posebne zahteve slovenskega prebivalstva. Sicer pa se je isto dogajalo tudi pred dvajsetimi leti. Zanimivo je tudi dejstvo, ki ga je izrazil predsednik okoliškega sveta Tabaj iz Štandreža, da so prebivalci Jeremitišča danes bolj navezani na svojo zemljo kot pred leti, ko so naši ljudje z veseljem prodajali svoja posestva, da so si izboljšali življenjski standard.

PROBLEM: ŠOLSTVO

Medtem znova postajajo aktualni šolski problemi. Zadnji predlog uprave za srednjo šolo Ivan Trinko je ta, da se dokončno preseli v stavbo osnovne šole Ungaretti na ulici Cipriani, ki bi se morala preseliti v stavbo srednje šole Favetti. Ker gre za predlog, ki je že povzročil prve polemike, je zadeva seveda še odprta. Za soboto, 25. maja, pa je napovedana pred stavbo pokrajinske uprave manifestacija v korist zahteve po preselitvi slovenske sekcije zavoda ITI v slovenski šolski center.

— B.S.

KONCERT TRŽAŠKEGA OKTETA

IVA KORŠIČ

odprla skrinjica slovenskih avtorjev: poslušali smo Lebano *Lahko noč*, Delakovo *Balado*, Feiglovo *Spremenjeno srce* in Vrabčev *Naše življenje*. Ob koncu pa nas je zabavala hudomošna "pesmica" Karola Pahorja *Tri nočice*. Po kratkem odmoru je Oktet podal tri praznične domače tržaške avtorje: Anastazije Purič, Ignacija Ote in Pavleta Merkuja. Dokazal je, da mu tudi sodobna "nemelodiozna" glasba ni tuja. Poleg Bučarja, Prelovca, de Marzija je v zadnjem delu sporeda poslušalce najbolj navdušila izvedba makedon-

ske narodne poskočnice, v priredbi Šuplevksega, *Rum dum dum*.

Poslušalci (ki jih je bilo, resnici na ljubo, žal, premalo) so prisrčno ploskali požrtvovalnim in vztrajnim pevcem ter jim tako najbolj odkrito in zgovorno čestitali za prehojeno umetniško pot in jim voščili še nadaljnjih uspehov. Pevci pa so jim v zahvalo podarili še nekaj klasičnih motivov iz svojega bogatega gradiva. Koncert je sklenila priljubljena himna Prešernova *Zdravljica*.

ZAHVALA

Ob izgubi našega dragega
Karla BREŠČAKA

se iskreno zahvaljujemo g. Karlu Bolčini za pogrebni obred, cerkvenim pevcem, g. Jožku Kogoju ter vsem, ki so ga pospremili na zadnji poti, zanj molili in darovali v dobrodelne namene, nam izrazili sožalje ter vsem, ki so na kateri koli način počastili njegov spomin.

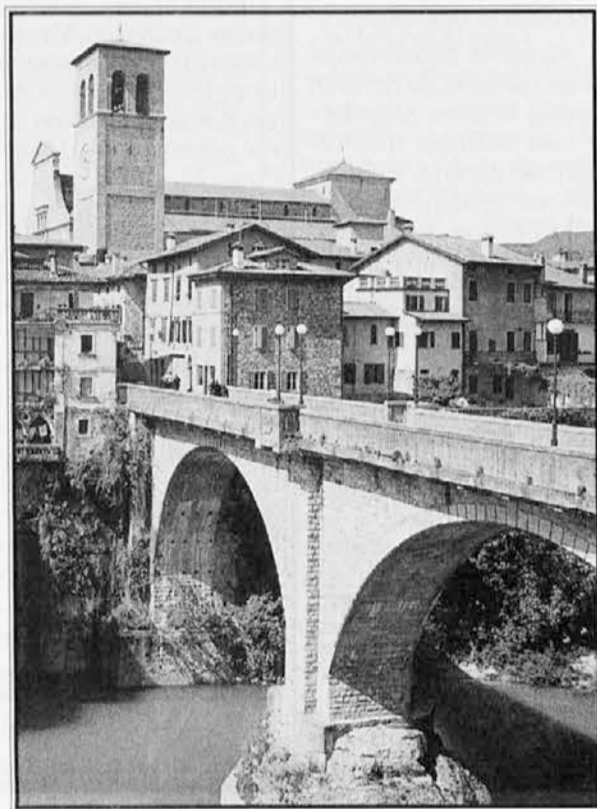
Štandrež, 23. maja 1996 DRUŽINI BREŠČAK-ŠULIGOJ

TRETJE SREČANJE "FURLANI IN SLOVENCİ V FURLANIJİ"

ERIKA JAZBAR

V našem modernem času, ko je ostala Cerkev edina verodostojna moralna institucija, na katero se naslanjajo ali jo citirajo tudi tisti, ki so jo do nedavnega prezirali, dokazuje tudi krajevna Cerkev svoj vodilni primat v naši deželi.

ČEDAD.

V soboto nas čaka srečanje, polno vsebine, ki nas uči, da lahko iščemo prijateljstvo oz. odprtost italijanskega someščana tudi na drugih ravneh. V soboto pred Binkošti bodo torej ob 17. uri v čedadski cerkvi sv. Frančiška odprli srečanje, ki poteka že tretjič pod geslom *Furlani in Slovenci v Furlaniji*. Gre za zborovanje, ki ga prireja Center za socialne komunikacije v videmski nadškofiji z namenom, da bi se poglobil in - kar je še pomembnejše - nadaljeval dialog med etnijama, ki živita v videmski nadškofiji.

Prvo tako srečanje je bilo meseca marca 1991 v Čedadu, o tem je nato izšla tudi knjiga. Drugič smo imeli nato priložnost se pogovoriti lani meseca junija v Špetru, ko se je pozornost usmerila predvsem na pro-

blem kulturne revitalizacije ter spodbude obeh skupnosti. Letošnje furlansko-slovensko zborovanje bo potekalo pod naslovom *Kul-*

turni projekt za multietnične skupnosti. Program iniciative se deli v glavnem na dva večja sklopa: naj-

celoti nobenega njihovega napisa, razen kake besede, ker so se opirali samo na latinščino. Nepojemljive besede so pogosto razglašali za osebna ali tudi ledinska imena, s čimer se učenjaki pogosto rešujejo iz zadrege pred širšo javnostjo.

V drugem delu zbornika se Jožko Šavli spoprime z vprašanjem ideologije v znanosti, zlasti še s poskusi starega jugoslovanskega režima, da bi zatrl, recimo tako, pohod Venetov. Odločno zarezje v določene tabuje, s katerimi je stari politični režim ustrahoval svobodno razpravljanje o koreninah Slovencev, ki očitno niso južnoslovanske.

Bistvo njegovega prispevka pa je študija o vplivih pred-indoevropskih kultur na poznejši narod Venetov in današnjih Slovencev. Ugotavlja med drugim, da obstoj materinoga prava še v slovenski družini še skoraj do danes izvira iz obdobja matriarhata v Evropi, iz časa pred 2000 pr. Kr., zakaj prevlada

prej bomo lahko ob 17. uri prisluhnili okrogli mizi, na kateri bodo ob političnih predstavnikih sodelovali predvsem kulturno-družbeni delavci in duhovniki oz. vsi tisti, ki se vsak dan ukvarjajo z obema resničnostma in ju gradijo; v cerkvi bo na ogled tudi razstava *Tjare di pas - Zemlja miru*; ob 19.30 bo v čedadski stolnici slovesna maša v treh jezikih, ki jo bo ob furlanskih in slovenskih duhovnikih vodil koprski škof Metod Pirih.

Predolgo bi bilo poudarjati vse pomene in pridobitve sobotnega srečanja od dejstva, da pred vsemi slovenščina velja za enakopravni jezik videmske nadškofije, pa do aktivne prisotnosti koprškega škofa in ne nazadnje do možnosti, da vsakdo lahko spregovori v svoji materinščini, ne da bi se tega sramoval. Zavednost, ponos nad lastno specifikom, prijateljsko spoštovanje sosedov in pa strateški načrti so tisti temelji, na katerih bomo lahko gradili multietnično prihodnost naše dežele.

Upajmo, da bo vsaj odmev tega srečanja segel do novoizvoljenega italijanskega parlamenta, na katerega se Slovenci oziramo zaman že ves povojni čas.

Indoevropcejev je prinesla prevlado očetnega prava, patriarhat. Samo tam, kjer je bila kasneje podstat dovolj močna, to je v *Kulturi Unetice* (po 1800 pr. Kr.) in *Lužiški kulturi* (po 1500 pr. Kr.), se je obdržalo staro materno pravo ob novem očetnem (indoevropskem).

Študija o tem je interdisciplinarna, sestavljena s primeri, ki se nanašajo na družboslovje, jezikoslovje, bajeslovje ipd. Nekakšen prototip, ki usmerja k bolj nadrobni raziskavi. Preseneča pa, kaj vse je mogoče odkriti v slovenskem jezikovnem izročilu, če ga obravnavamo z vidika sociolingvistike, pa tudi primerjalnih ved. Ob naslovitvi na indoevropsko-semitski slovar (Möller, 1911) nam Jožko Šavli odkriva v slovenščini besede, izhajajoče iz časa pred prihodom t.i. Indoevropcejev, ko je na območju od Severne Afrike pa prek Evrope in vse do Urala potekala enotna pastirska in lovsko kul-

MLADI PIHALNI ORKESTER IZ KOPRA SE LEPO UVELJAVLJA

MILAN GREGORIČ

Na nedavnem 25. državnem tekmovanju mladih glasbenikov Slovenije (za trobila, tolkala, harmoniko, kitarški duo, komorne skupine z godali in klavirjem) so gojenci Glasbene šole iz Kopra, predvsem po zaslugi mladih članov mednarodno uveljavljenega Pihalnega orkestra Koper, poželi največji uspeh z visokimi uvrstitvami. Dobro so se uvrstili tudi mladi harmonikarji in sicer okrog osmega mesta. Z doseženimi rezultati se je kapelnik pihalnega orkestra Darij Pobega uvrstil med najbolj uspešne glasbene pedagoge Slovenije.

S tem novim uspehom nadaljuje koprski Pihalni orkester svoj nezadržni vzpon in visoko raven igranja, ki ga je v dobrem desetletju obstoja uvrstila med boljše pihalne orkestre v Evropi. Naj omenimo le nekaj njegovih vidnejših dosežkov: prvo mesto v 2. kategoriji (zahtevnostni skupini) na tekmovanju v Portorožu 1989. leta; drugo mesto v 2. kategoriji na evropskem festivalu v Göteborgu na Švedskem istega leta; prvo mesto v 3. kategoriji na svetovnem festivalu v Hamarju na Norveškem 1991. leta in nato še drugo mesto v 2.

kategoriji 1993. leta; uspešno sodelovanje na predstavitvi v Neuhoftu v Avstriji 1994. leta in v istem letu tudi najboljše ocene (med petdesetimi orkestri) na mednarodnem festivalu v Endingenu. In končno spet drugo mesto v 2. kategoriji na svetovnem festivalu v Hamarju 1995. leta.

Ni čudno zato, da je ob teh enkratnih in zavirljivih rezultatih doletela mlade koprške glasbenike in njihovega neutrudnega kapelnika velika čast, da so bili izbrani za igranje in spremljavo štiritisočglavega primorskega pevskega zbora na srečanju s papežem Janezom Pavlom II. v Postojni. Čast, ki je hkrati pomenil trdo delo, saj je moral orkester v pripravah za nastop ločeno vaditi v skupinah s po več sto pevci po raznih krajih Primorske.

Ponosni na naš mladi primorski glasbeni rod jim tudi to pot želimo obilo uspeha in nove uveljavitve, saj je prek 700 akreditiranih novinarjev in na stotine radijskih ter televizijskih postaj preneslo njihovo glasbo oz. glas o njih na vse celine sveta.

DRUGI VENETSKI ZBORNİK: ETRUŠČANI IN VENETI

SEGIO PIPAN

Pod naslovom *Etruščani in Veneti* je izšel nov venetski zbornik. Izdal in uredil ga je Ivan Tomažič (Editiones Veneti). Zbornik vsebuje tri vsebinske dele, ki so jih pripravili Matej Bor, Jožko Šavli ter Ivan Tomažič, izdajatelj.

Matej Bor, ki je predlanskim nenadoma umrl, ni več dočkal objave svojih zadnjih raziskav, razrešitev napisov Etruščanov na podlagi slovenskega in slovenskih jezikov. Omenjeni napisi so v isti pisavi, venetici, kot napisi Venetov. V daljši uvodni študiji ugotavlja Bor med drugim, da slovanska podlaga prevladuje predvsem v starejših napisih Etruščanov.

Na prvem mestu njegovega izvajanja so etru-

ščanske tablice iz mesta Pyrgi, dve v venetici, ena v feničanščini. Prva se začne z besedami ITA TMIAJ KAK HERAM AZVA VATI-EHE... (Ta tempelj je postavil za hram utehe...) Poleg etruščanskih objavlja Bor tudi več napisov Retijcev in Japodov ali Mezapov iz Apulije. Z velikim velikoslovnim znanjem.

Značilno je, da mnogi izvedenci, ki so opravili v zvezi z Etruščani veliko raziskovalnega dela, npr. italijanski učenjak Pallottino, niso uspeli razrešiti v

tura. To dejstvo pojasni tudi obstoj "slovenskih" imen v Severni Afriki in na Bližnjem vzhodu, npr. Golan (goličava), Tabor, Sidi (sedlo, selo), Bahr (barje), Betel (bajta)...

V prispevku Ivana Tomažiča so zbrani najpomembnejši odmevi na javno izneseno problematiko v zvezi z Veneti kot predniki Slovencev. Ureditelj teh odmevov v pregleden razpored bi lahko označili kot podvig vsebinske informatike.

S širokim poznavanjem venetske problematike se Ivan Tomažič na določenih mestih spoprijema z izvajanjem nekaterih zgodovinarjev, ki zanikajo obstoj slovenskih prednikov na našem današnjem ozemlju v času pod Rimljani in še pred njimi. Tako se spoprime npr. tudi s trditvami dr. Rajka Bratoža (Primorske novice 17.2.1995), ki je v obsežnem pogovoru za ta list z ne povsem jasnimi argumenti zavračal obstoj

Venetov, naših prednikov, in jih spodbude stavek za stavkom.

Iz prikazov v tem delu zbornika je razvidno tudi, da je vprašanje Venetov dokaj pritegnilo zanimanje nekaterih krogov v bližnji Italiji. Tržaški dnevnik *Il Piccolo* je objavil številne prispevke iz te problematike. V maju 1994 sta Tomažič in Šavli predavala o tem vprašanju tudi v Padovi, Vicenzi in Veroni.

Za razliko od nemških krogov, ki se bojijo, da bo ob razkritju, da so Nemci nekako za dve tretjini venetskega izvora, propadla ideologija pangermanstva, je italijanska stran sicer previdno, vendar povsem brez kakega ustrahovanja, sprejela nova odkritja o naših prednikih v Srednji Evropi.

Pohod Venetov očitno še ni razkril svojih razsežnosti...

POLITIČNI PREGLED

DO VOLITEV MANJŠINSKA VLADA?

MARJAN DROBEŽ

Slovenija doživlja mnoge težave, ki so zlasti pereče v sedanjem predvolilnem obdobju.

Poleg upadanja gospodarske rasti, naraščanja inflacije in brezposelnosti, pomanjkljivega delovanja sodišč, ki ne morejo preprečiti širjenja kriminala, je na vseh ravneh morda najbolj pereče pomanjkanje t.i. pravne in t.i. socialne države. Država obilno plačuje samo poslance, sodnike in nekatere kategorije visokih uradnikov, premalo pa skrbi za plače in s tem tudi za osebno dostojanstvo drugih slojev oziroma poklicev, denimo učiteljev in profesorjev. V Sloveniji zaradi tega napovedujejo

nove množične proteste in stavke. Težave bodo do novih državnozbornih volitev najbrž še naraščale, ker bo sedanja vladna koalicija, ki jo sestavljajo liberalni demokrati in slovenski krščanski demokrati,

morda v kratkem razpadla, in tedaj bi vlada dr. Janeza Drnovška v parlamentu ostala v manjšini. Povod za skoraj brezizhodni položaj v koaliciji je bila nezaupnica, ki jo je po vloženi interpelaciji o njegovem delovanju, Državni zbor izglasoval zunanjemu ministru Zoranu Thalerju. Odločilno je bilo, kot pišemo na drugem mestu, zadržanje krščanskih demokratov, ki so glasovali proti Thalerju (in s tem tudi proti

predsedniku vlade dr. Janezu Drnovšku, ki predvsem določa in izvaja zunanjo politiko).

Zoran Thaler in z njim zunanja politika sta bila zagotovo žrtev notranjepolitičnih intrig in razprtij med strankami. Kaj se bo v Sloveniji na področju vladanja in odnosov med strankami dogajalo v prihodnjih mesecih, do novih volitev torej, je težko predvideti in napovedovati. Zagotovo pa se bodo morali zlasti krščanski demokrati zelo potruditi, da bi dokazali svojo trditev, da je bilo njihovo sodelovanje v vladni koaliciji koristno in potrebno, češ da so s tem "nadzorovali levo in njene težnje, da bi prevzela čimveč vzvodov odločanja in oblasti v Sloveniji."

Važna uveljavitev slovenske kulture v Benetkah

Kot smo že poročali, so pred kratkim v Palazzo delle Prigioni v Benetkah odprli razstavo znanega slovenskega oblikovalca iz Mirna Oskarja Kogoja. Beneški gostitelji so razstavo vključili v okvir tradicionalne prireditve z imenom La Sensa, t.j. simbolične poroke Benetk z morjem.

Za to priložnost so v Benetke povabili tudi Mešani pevski zbor iz Vrtojbe, ki ga vodi Zdravko Leban. Zbor je zapel v nedeljo, 19. maja, na otoku Lido najprej dopoldne pri maši v cerkvi S. Nicolò. Pevci so nastopili tudi istega dne popoldne v razvedrilnem programu v bližnjem samostanskem križnem hodniku. Na trgu pred cerkvijo je bil na ogled Kogojev *Venetski konj* v naravni velikosti, ki bo kmalu odpeljan v Jeruzalem, kjer bo dobil dokončno mesto v središču mesta.

Obe omenjeni pobudi pomenita važno uveljavitev slovenske kulture v Benetkah. ————— M.V.

Doktorska disertacija o slovensko-italijanskih odnosih v letih 1945-47

Magistra zgodovinskih znanosti Nevenka Troha, ki se že dalj časa intenzivno ukvarja z dogodki na Primorskem zlasti v obdobju med drugo svetovno vojno in po njej, je pripravila novo zanimivo delo. Preučila je zgodovino slovensko-italijanskih odnosov v času od konca druge svetovne vojne pa do leta 1947, torej do podpisa mirovne pogodbe med tedanjo Jugoslavijo in Italijo. Svoje ugotovitve je zapisala v nalogo za doktorsko disertacijo o omenjeni temi, ki jo bo kmalu zagovarjala na Filozofski fakulteti ljubljanske Univerze. Njeno delo - obsegalo bo nad 200 tipkanih strani - bo prvo, ki bo obravnavalo zgodovino slovensko-italijanskih odnosov v omenjenem obdobju. Magistra Nevenka Troha je zaposlena v Arhivu Slovenije. ————— M.

Prvi odsek avtoceste v Vipavski dolini

Prvi odsek avtoceste, ki bo potekala po Vipavski dolini, od vasi Selo do Šempetra, je zgrajen, promet po njej pa se bo pričel v naslednjih dneh. Cestišče je dolgo 11,8 kilometrov, moderno traso pa bodo uporabljali predvsem tovornjaki in težja vozila, ki vozijo blago v tranzitu, pri čemer prečkajo Mednarodni mejni prehod v Vrtojbi oz. Štandrežu. Precej slabe volje je povzročila napoved, da bodo morali domačini, ki se vozijo v smeri proti Novi Gorici ali Ajdovščini, za vožnjo po avtocesti plačevati cestnino. Takih krajevnih potnikov je veliko število, saj se samo iz Ajdovščine vsak dan vozi v službo v Novo Gorico okoli tisoč delavcev. Cestnina bo omejevala vožnjo prebivalcev Vipavske doline po prvem odseku avtoceste, zaradi česar bodo najbrž za svoje potrebe tudi v prihodnje uporabljali staro cesto. Medtem je Družba za gradnjo avtocest v Sloveniji, DARS, začela opravljati predhodna dela za pričetek gradnje preostalih dveh odsekov avtoceste po Vipavski dolini, od Loga pri Vipavi do Sela in od Razdrtega do Loga. ————— M.

Prikaz zgodovine OŠ v Dornberku

V Dornberku na spodnjem Vipavskem obeležujejo 700-letnico ustanovitve župnije. Ta jubilej je bil velika spodbuda, da so se tudi učenci in učitelji Osnovne šole skupaj s starši otrok odločili za vrsto dejavnosti in projektov, ki so jih strnili ob dnevu odprtih vrat ob koncu preteklega leta. Nastal je projekt *Zgodovina naše šole*, ki je skupen rezultat poglobljenega in predanega dela najširšega kroga sodelavcev od blizu in daleč, številnih staršev, učencev, predvsem pa učiteljev.

Pred kratkim so v šoli prikazali vrsto zanimivih dejavnosti učencev, izdelke, dosežke in dokumente iz zgodovine šole. Za ustanovno leto šole v Dornberku štejejo leta 1858, ko je avstrijska vlada namestila prvega učitelja Ignacija Križmana. Šola je v začetku delovala v hiši Jožefa Sinigoja, v sedanji Gregorčičevi ulici št. 6. V Dornberku se je šolalo toliko otrok, da je moral učitelju pomagati kaplan Kodelja.

Osnovna šola v Dornberku je v svojem delovanju doživljala vzpone in padce; najtežje je bilo v obdobju fašizma in med drugo svetovno vojno in neposredno po njej. O vsem tem so izdali brošuro *Zgodovina naše šole*. Osnovna šola v Dornberku v tem šolskem letu obiskuje okoli 250 otrok, njeno podružnico v Prvačini pa približno 50 učencev. ————— M.

NEPOPRAVLJIV UDAREC SOŽITJU IN UGLEDU SLOVENSKE DRŽAVE

MILAN GREGORIČ

V kratkem naj bi šel v drugo branje slovenskega parlamenta predlog zakona o osebnih izkaznicah, ki določa v 6. členu, da bi se na narodnostno mešanih območjih izdajale dvojezične izkaznice samo pripadnikom narodnostnih skupnosti (manjšini), ki pa se jim celo lahko odrečejo in zahtevajo izkaznico samo v slovenskem jeziku. V prepričanju, da sem tekst slabo razumel, sem ga moral kar nekajkrat prebrati in mi še danes ni jasno, kako je moglo priti do tega težkega spodrsilja. Členu manjka samo še en stavek, ki bi nakazal, da se bodo navedene določbe smiselno uporabljale tudi še za ostale javne listine, kot so potni list, izpiski iz matičnih knjig itd.

Tako bi lahko z enim samim sunkom, brez posebnega naprezanja, sesuli skoraj vse, kar smo na področju vidne dvojezičnosti zgradili v polovici stoletja. Vedé ali nevedé uvajamo s tem členom "rasko preštevanje", kar utegne končati na ustavnem sodišču, ob veliki polomiji za zakonodajalca, saj se v postavnih določbah nihče ni dolžan javno narodnostno opredeljevati. Da ne omenjam pri tem posebej po-

nižujočega položaja, v katerem bi bili s tem postavljeni pripadniki narodnostne skupnosti kot tudi nerešljivih praktičnih problemov uradnega preverjanja njihove pripadnosti, saj prav noben organ ne bi smel imeti nikakršnih tovrstnih spiskov.

Z uresničitvijo te zakonske pobude bi hkrati zdrknil na raven politične kulture neofašistov, ki so pred leti na podoben način in s podobnimi argumenti poskušali spodnesti dvojezične izkaznice v devinsko-nabrežinski občini pri Trstu. Zato se bodo tega verjetno najbolj razveselili ravno oni. In, poznavajoč strahoten propagandni stroj, s katerim upravljajo, lahko z gotovostjo računamo, da nas bodo pomendrali do kraja ter poskušali - tudi na mednarodni ravni - zbiti na ničlo naš sloves demokratično nastrojene države. Kakšno ceno bodo zaradi tega našega političnega fiaska plačali Slovenci v Italiji, pa ne maram niti pomisliti. S to gesto smo tudi primazali klofuto novi levosredinski italijanski vladi, da bi ji ja čimbolj zagrenili, že v naprej, vsakršno njeno morebitno odpiranje do slovenske manjšine in do nas.

IZ NOVE ŠTEVILKE ČASNIKA DAN

Tudi v novi številki časnika *Dan*, ki ga izdaja Socialdemokratska stranka Slovenije z oznako, da je to časopis za demokratično Slovenijo, je objavljeno veliko prispevkov o različnih temah. Te se nanašajo na dejavnost stranke v pripravi na bližnje državnozbornske volitve, a tudi na aktualna vprašanja na raznih področjih v Sloveniji.

Glede na končani papirski obisk v Sloveniji je aktualen pogovor s prof. dr. Marico Marolt-Gomišček, predsednico Socialdemokratskega krščanskega foruma. Obravnava razna vprašanja iz razmerja med Cerkvijo in verniki, a tudi drugimi ljudmi. Tako poudarja, da krščanstvo ni last nobene stranke, in opozarja, da morajo v sedanjem političnem času "verni Slovenci prevzeti del odgovornosti za prihodnje odločitve. Ko smo leta 1991 dvignili zastavo države Slovenije, večina ljudi ni pomislila, da prihaja obdobje divjega lastninjenja, kraj družbenega premoženja, težav s sosednjimi državami. Državo moramo oblikovati na novih temeljih. Ti

pa morajo biti ovrednoteni s krščansko moralo in etiko, da bo Slovenija pravična in uspešna država za vse njene prebivalce."

Ivo Žajdela, nekdanji časnikar dnevnika *Slovenec*, je v Dnevu objavil komentar o volilnih in političnih prevarah, ki so jih v zadnjih letih povzročile nekatere politične stranke. Meni tudi naslednje: "Volitve se ne zadržno bližajo. To je zadnja priložnost za nove demokratične stranke, da ustavijo vsesplošno divje lastninjenje nekdanjih komunistov. Če bo vlado spet sestavljala dr. Janez Drnovšek oziroma stranka LDS, bodo komunisti dobili še tisti preostali čas, ki ga potrebujejo, da proces lastninjenja družbene imovine pripeljejo do konca. Čez nekaj let revizije ne bi bile več mogoče. Politični prostor v Sloveniji je vendarle ostal vsaj kolikor toliko odprt, da demokratične stranke lahko dobijo večino in sestavijo novo vlado. Na volitvah je treba kaznovati stranke in politike, ki so prevarali Slovence."

M.

ROMANJE NA SVETO GORO IN OTVORITEV MARIJANSKEGA MUZEJA

V nedeljo, 26. maja, bo ob cesti na Sveto goro ob 15. uri blagoslovitev obnovljene kapele svetih treh kraljev. Ob 16. uri bo maša, ki jo bosta ob tradicionalnem romanju obeh Goric darovala goriški nadškof Antonio Vitale Bommarco in koprski škof Metod Pirih. Ob 17. uri pa bo odprtje in blagoslovitev Marijanskega muzeja.

KAMPANJA OSEM OD TISOČ

TUDI TI LAHKO POMAGAŠ!

Osem od tisoč. Ne razpolagamo s točnimi podatki, toda prve ugotovitve potrjujejo, da se je polovica davkoplačevalcev izrekla za eno od izbir in med temi se je 81,6% prijavilo v korist katoliške cerkve. 15,3% jih je podpisalo za državo, 3,1% pa za druge cerkve. Zanimiva je ugotovitev, da se je več kot 50% nevernih ljudi odločilo za katoliško cerkev in s tem potrdilo svoje veliko zaupanje vanjo, saj je ta sposobna dobro uporabiti pridobljena sredstva. Ta sredstva so namenili cerkvi davkoplačevalci s podpisom, ki jih nič ne stane, v za to postavljeni razdelek davčne prijave na obrazcih 740, 730-1, 101 (odvisni delavci) in 201 (upokojeanci). Glede zaupanja ni dvomov, saj dejstva potrjujejo, ne besede.

Od 1990 do 1995 je Italijanska škofovska konferenca mogla nameniti 659 milijard lir za karitativne dejavnosti v Italiji in Tretjemu svetu. Kako pa? O nekaterih od 5.000 že uresničenih del predvajajo te dni po 30 sekund trajajoče reklamne spote po televiziji in radiu.

Med temi naj omenimo dejavnosti v skupnosti bivših uvažalcev mamil v Vigevanu, v centru za prizadete v Modeni, v družinski posvetovalnici, ki ima namen pomagati, tudi duhovno, družinam, mladim in ostarelim v Secondiglianu v neapeljski pokrajini, kakor tudi tiste dejavnosti v menzi za potrebne v Rimu in v zvezi z obnovo semenišča v Sevezu.

Od leta 1990 do danes je bilo podeljenih 395 milijard za uresničenje več kot 2.000 projektov za nastanek in razvoj ustreznih dejavnosti v Afriki, Aziji, Južni Ameriki in Albaniji.

Glede gradnje novih cerkvenih stavb v Italiji je bilo predstavljenih od 1990 komisij Škofovske konference 831 projektov: od teh je bilo

338 že izvedenih, 297 jih je pred skorajšnjo uresničitvijo, za 76 pa še potekajo postopki za pripravo; bilo je dodeljenih 310 milijard. Poslovno leto 1996 ni bilo še odprto.

Druge dušnopastirske dejavnosti v vrednosti 338 milijard lir so neposredno izvedle škofije: med ta dela spadajo oratoriji, veroučne in misijske dejavnosti, pobude v korist ostarelih in bolnih duhovnikov, druge pa za spodbude na področju krščanske vzgoje.

Poleg tega je bilo v šestih letih potrošenih 1833 milijard za dejavnosti 38.000 duhovnikov, prostovoljcev in dobrodelnih delavcev.

Vse to je bilo storjeno z denarnimi sredstvi osem od tisoč, namenjenimi krščanski cerkvi.

S tem, da se podpišeš, te nič ne stane. Je pa tudi zelo pomembno, če je komu mogoče, nuditi prispevek za vzdrževanje duhovnikov; v ta namen uporabiš poštni tekoči račun št. 57803009, naslovljen na Istituto Centrale Sostentamento Clero. Če bo dospelo dovolj prispevkov za vzdrževanje s sredstvi osem od tisoč, bo lahko katoliška cerkev nudila še več uslug.

ZKB PREJELA DOVOLJENJE ZA POPOLNO POSLOVANJE S TUJINO

IVAN ŽERJAL

Zadružna kraška banka je prejšnji teden prejela od Banke Italije dovoljenje za popolno poslovanje s tujino. To je velik dosežek, do katerega je ta bančni zavod prišel zaradi dobrega poslovanja. Njegovo premoženje se je v lanskem letu povišalo na več kot 50 milijard lir. Ob tej priložnosti smo direktorja ZKB Klavdija Brajnika zaprosili za izjavo.

"Dejstvo, da nam je Banka Italije priznala popolno poslovanje s tujino," nam je povedal dr. Brajnik, "je prav potrditev našega delovanja. Upoštevati moramo namreč, da lahko zaprosiš za to dovoljenje in ga potem tudi prejmeš, le če poslovanje ustreza določenim kriterijem in če ima banka določeno pre-

moženje in organizacijo. Mi smo se na to pripravljali že leta in ko smo bili gotovi, da to lahko dosežemo, smo na začetku leta vložili prošnjo za popolno poslovanje s tujino. Eden glavnih pogojev, da se je to lahko doseglo po spremenjenem bančnem zakonu, je bil prav ta, da je premoženje banke presežilo 50 milijard. Na osnovi zakona 285 iz leta 1993, ki ponovno ureja poslovanje, postane banka univerzalna - to pomeni, da lahko posluje na katerem koli področju - ko njeno premoženje, to je glavnica in skladi, preseže 50 milijard. Mi smo to dosegli po zaključku leta 1995; prav na osnovi teh rekvizitov in na osnovi poslovanja, ki smo ga že imeli s tujino kot delno pooblaščen, smo vložili prošnjo."

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA - OBRAČUN DNE 31. 12. 1995

PREMOŽENJSKO STANJE				IZKAZ POSLOVNEGA USPEHA				
AKTIVA		PASIVA						
10	BLAGAJNA IN RAZPOLOŽLJIVOST PRI OSREDNJI BANKI IN POŠTNI UPRAVI	-3.150.057.624	10	DOLGOVI DO BANČNIH USTANOV	980.512.215	10	AKTIVNE OBRESTI IN SLIČNI DOHODKI	34.137.903.945
20	DRŽAVNE IN SORODNE VREDNOTNICE, KI JIH LAHKO REESKONTIRAMO PRI OSR. BANKI	-61.608.183.137	20	DOLGOVI DO STRANK	235.455.400.922	20	PASIVNE OBRESTI IN SLIČNA BREMENNA	-15.961.701.504
30	TERJATVE DO BANČNIH USTANOV	-38.033.194.550	30	DOLGOVI ZA VREDNOTNICE	42.518.421.393	30	DIVIDENDE IN RAZNI DOHODKI	19.500.000
40	TERJATVE DO STRANK	-139.223.392.993	40	SREDSTVA TRETJIH V UPRAVI	289.695.521	40	AKTIVNE KOMISIJE	1.373.919.323
50	OBVEZNICE IN DRUGE VREDNOTNICE	-67.426.479.688	50	RAZNE PASIVNE POSTAVKE	4.528.980.011	50	PASIVNE KOMISIJE	-181.176.686
70	SOUDELEŽBE	-985.430.000	60	PASIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	2.323.832.353	60	DOBIČKI PRI FINANČNIH POSLIH	2.394.978.725
90	VEČLETNI STROŠKI	-327.971.128	70	SKLAD ODPRAVNIN	3.770.728.401	70	RAZNI DOHODKI PRI STORITVAH	1.690.633.003
100	IMOBILIZACIJE	-11.837.611.502	80	SKLADI ZA RIZIKE IN OBVEZE	1.907.486.629	80	UPRAVNI STROŠKI	-13.611.186.294
130	RAZNE AKTIVNE POSTAVKE	-14.986.698.762	90	SKLAD ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	1.196.364.916	90	ODPISI VEČLETNIH STROŠKOV IN IMOBILIZACIJ	-1.590.999.241
140	AKTIVNI PRIPISI IN IZLOČITVE	-5.559.083.244	100	SKLAD ZA SPLOŠNE BANČNE RIZIKE	172.049.999	110	RAZNI UPRAVNI STROŠKI	-584.317.564
	SKUPNA AKTIVA	-343.138.102.628	120	DRUŽBENA GLAVNICA	26.220.000	120	POPRAVKI TERJATEV IN VIŠANJE SKLADOV ZA JAMSTVA IN OBVEZE	-751.332.226
	JAMSTVA IN OBVEZE		130	DOPLAČILA NA DELEŽE	117.306.853	130	PRILIVI ODPISANIH TERJATEV	189.321.307
10	IZDANA JAMSTVA	11.252.199.917	140	REZERVNI SKLAD	42.061.584.301	140	VIŠANJE SKLADA ZA RAZVREDNOTENJE TERJATEV	-994.433.366
20	OBVEZE	1.666.320.000	150	SKLADI DENARNEGA OVREDNOTENJA	1.182.786.653	150	ODPIS SOUDELEŽB	-5.000.000
			170	POSLOVNI DOBIČEK	6.606.732.461	170	DOBIČEK PRI SPLOŠNEM POSLOVANJU	6.126.109.422
				SKUPNA PASIVA	343.138.102.628	180	IZREDNI DOHODKI	767.013.965
						190	IZREDNI STROŠKI	-286.390.926
						200	IZREDNI PREBITEK	480.623.039
						230	POSLOVNI DOBIČEK	6.606.732.461